

Miljøverndepartementet
Miljø- og utviklingsminister: Erik Solheim

KONGELIG RESOLUSJON

Ref.nr.:
Saksnr: 200603482
Dato: 09.01.09

Verneplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen. Opprettelse av Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros og Tydal kommuner og Viglåa, Litlrien, Tjerråøyan og Djuptjøna naturreservater i Røros kommune, Sør-Trøndelag fylke.

1. FORSLAG

Miljøverndepartementet (MD) foreslår å opprette Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og naturreservatene Viglåa, Litlrien, Tjerråøyan og Djuptjøna. Verneforslaget omfatter:

- Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde: Ca. 313,9 km² i kommunene Røros og Tydal i Sør-Trøndelag, hvorav 164,2 km² i Tydal og 149,7 km² i Røros.
- Viglåa naturreservat: Ca. 7,2 km² i Røros kommune i Sør-Trøndelag
- Litlrien naturreservat: Ca. 0,6 km² i Røros kommune i Sør-Trøndelag
- Tjerråøyan naturreservat: Ca. 0,6 km² i Røros kommune i Sør-Trøndelag
- Djuptjøna naturreservat: Ca. 4,1 km² i Røros kommune i Sør-Trøndelag

Hele verneplanen omfatter et areal på ca 326,4 km². Størstedelen av arealet i forslaget til avgrensning av landskapsvernområdet med de fire naturreservater er privat grunn. Andelen statsgrunn utgjør 9 %.

1.1 Eksisterende verneområde

Finnfloen naturreservat ble vernet gjennom verneplan for myr i Sør-Trøndelag ved kgl. res. av 21.12.90. Naturreservatet ligger innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet, øst for Rien, i Røros kommune. Naturreservatet har et areal på 1340 da.

1.2 Hjemmelsgrunnlag

Det foreslåtte landskapsvernområdet utgjør et stort, vakkert og variert naturområde med verdifull vassdragsnatur som er relativt lite påvirket av tyngre tekniske inngrep. På denne bakgrunn foreslås området etablert som landskapsvernområde i medhold av naturvernloven § 5.

De foreslåtte naturreservatene er tilnærmet urørte naturområder og vurderes som representative for fjellbjørkeskogen og høgproduktive våtmarkssystemer med tilhørende

fugleliv og fauna i Rørosregionen. Områdene har også særskilt vitenskapelig betydning som referanseområder og har pedagogisk verdi. På denne bakgrunn foreslås områdene etablert som naturreservater i medhold av naturvernloven § 8.

1.3 Verneverdier¹

Utgangspunktet har vært å ta vare på et større naturområde som er relativt lite påvirket av tyngre tekniske inngrep, med det biologiske mangfoldet som preger landskapet. Den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er av særlig verdi. Fjellbjørkeskogen er en viktig del av landskapsbildet. Det er også knyttet store kulturminneinteresser til Skardsfjella og Hyllingsdalen, særlig samiske kulturminner. Området er dessuten viktig for friluftslivet.

De foreslåtte naturreservatene har biologisk mangfold i form av naturtyper, arter og naturlige økologiske prosesser. De omfatter urskogsneare bjørkeskogsområder i Rørosdistriktet, våtmarksområder med rikt fugleliv og rike forekomster av eutrofe (næringsrike) vierkratt. Områdene har også særlig vitenskapelig verdi som referanseområder.

1.4 Trusler mot verneverdiene

Inngrep som kan påvirke plante- og dyrelivet negativt eller forringe områdets opplevelsesverdi, vil være en trussel mot verneverdiene. Eksempelvis kan hyttebygging, økt motorisert ferdsel og bygging av anlegg/installasjoner representere trusler mot verneverdiene i området.

1.5 Andre interesser

1.5.1 Fritidsbebyggelse

Det er registrert til sammen 79 hytter/setrer innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet i Røros kommune. I Tydal er det tre hytter innenfor det foreslåtte verneområdet. Ved Møsjøen er det to naust i tilknytning til hyttene i området. Videre er det tre naust ved Langen og ett ved Litllangen. Det er ei hytte innenfor Viglåa naturreservat.

1.5.2 Skogbruk

Bjørk er det dominerende treslaget innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Plan-tefelt forekommer, hovedsakelig gran, men også noe contortafuru. Beregninger viser at det er ca. 31.771 dekar produktiv skog innenfor det foreslåtte verneområdet, med et stående volum på ca. 107.736 m³.

¹ Verneverdiene er nærmere beskrevet i Rapport 3 – 2006 fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag: *Forslag til Skardsfjella – Hyllingsdalen landskapsvernområde med Viglåa, Litlrien, Tjerråa og Djuptjønna naturreservater*, s. 12 – 27.

I Røros varierer avvirkningen mye innenfor de ulike eiendommene. Større etterspørsel og bedre priser på bjørk har økt interessen for avvirkning. I Tydal ligger det foreslåtte landskapsvernområdet i sin helhet over vernskoggrensa, men det foregår likevel en del vedhogst. Uttak av ved er aktuelt i Møsjødalen og områdene rundt Langen og Litllangen.

1.5.3 Jordbruk/beitebruk

Tidligere var det utmarksslått i store deler av Hyllingsdalen. I alt ni setrer ligger innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet i Røros kommune. 22 andre setereiendommer er også berørt av vernet, men tunene til disse eiendommene ligger utenfor. Fire besetninger med sau har deler av sine beiteområder i området. Skottvollen og Hyddmoen fellesettrer ligger delvis innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Ni melkebruk har dyr på beite her om sommeren. Det er for øvrig registrert ca. 300 daa dyrkingsjord i Hyllingsdalen.

Bortsett fra beite brukes ikke arealene i det foreslåtte landskapsverneområdet i Tydal til jordbruksformål i dag. Ett bruk driver med sau og to grunneiere driver med storfe i denne delen av området. I tillegg har fire storfebruk i Stugudal sankelag dyr på beite i områdene Gråsida og Vektarhaugan.

1.5.4 Reindrift

Store deler av det foreslåtte verneområdet ligger innenfor Riast/Hylling reinbeitedistrikt, Gåebrien sijte. Den nordligste delen av området ligger innen Essand reinbeitedistrikt, Saanti sijte. Områdene brukes hovedsakelig til beite seinsommer/høst- og tidlig vinter. Det hender at de også brukes som vår- og sommerland. Reindriften har flyttleier i forbindelse med vår- og høstflyttingene til og fra vinterbeite i Femund reinbeitedistrikt gjennom det foreslåtte verneområdet.

Det er seks gjeterhytter i området knyttet til reindriften. Langs riksgrensa nordover til Hyddsjøen og i Skardøra er det sperregjerder mellom Norge og Sverige. Trondheim Elektrisitetsverk er pålagt å sette opp og vedlikeholde dette gjerdet, som berører det foreslåtte verneområdet i Skardøra. Ellers er Reindriftnforvaltningen i Sør-Trøndelag ansvarlig for vedlikehold av den norske gjerdestrekningen. Det er seks gjerder knyttet til reindriften i området.

1.5.5 Jakt og fiske

Det drives jakt og fiske i området.

Etter en jordskiftesak over Brekken Sameie i 1953 var det flere som fikk naustrettigheter på annen manns grunn. 14 av i alt 29 naust er ikke bygd.

Sik er ikke en naturlig art i området. I forbindelse med fiskekultivering, men også av miljøhensyn, har det vært et ønske å hindre sik i å spre seg til andre vatn og vassdrag, eller å fjerne den helt gjennom rotenonbehandling.

1.5.6 Friluftsliv og reiseliv

Det arrangeres guidede rideturer flere steder i det foreslåtte landskapsvernområdet, og vinterstid drives det isfiske. Området er også mye brukt til skigåing. Det er ønske om å tilby kjøring med rein. Natursti, fjellklatring og hanggliding er andre planlagte aktiviteter.

ter. I forbindelse med planprosessen er det spilt inn ønske om avklaring i forhold til parkeringsplasser, skilting, informasjon mm. ved innfallsportene til Hyllingsdalen. Med tanke på næringsutvikling er det kommet flere innspill om å utvide overnattingskapasiteten i området, i form av både utvidelser og bygging av nye hytter og buer/båthus.

1.5.7 Kraftlinjer

Røros Elektrisitetsverk AS har en 22 kV luftlinje som krysser Hydda innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Det foreligger ingen godkjente planer om kraftutbygging i området.

1.5.8 Motorferdsel

Det brukes snøskuter og barmarkskjøretøy i forbindelse utøving av reindrift i området. Videre brukes snøskuter for å transportere varer og utstyr til hus og hytter. Det kjøres opp skiløyper i området, noen regelmessig, mens andre kjøres opp i forbindelse med vinterferie og påske. På svensk side går en egen isfiskeløype for snøskuter inn til Hyddsjøen.

Det er ønske om å drive snøskutersafari i området. I forbindelse med planarbeidet er det kommet innspill om behov for uttransport av felt storvilt.

Trøndelag energiverk bruker motoriserte kjøretøy i forbindelse med snømålinger i området. Trondhjems Turistforening bruker motoriserte kjøretøy i forbindelse med merking av turløyper.

2 SAKSBEHANDLING

2.1 Bakgrunn for verneplanen

Verneforslaget er en oppfølging av st.meld. nr. 62 (1991-92) ”*Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*” (nasjonalparkplanen). Meldingen bygger på NOU 1986:13 ”*Ny landsplan for nasjonalparker*”. I den utredningen var det foreslåtte verneområdet omtalt som ”Hyllingsdalen” og omfattet bare deler av Røros kommune. Under høringen av NOU 1986:13 påpekte Universitetet i Trondheim at området burde utvides nordover slik at Hyddsjødalen ble med i vurderingene av planarbeidet. På bakgrunn av dette og i følge nasjonalparkmeldingen er det nevnte området på ca. 55 km² nordover i Tydal kommune tatt med under planarbeidet.

Det er også dokumentert betydelige naturkvaliteter i Skardsfjella. Dette gjelder både viltverdier, botanikk, inngrepsfri natur, kvartærgeologi, landskap og friluftsliv. Skardsfjella ble derfor tatt med i planarbeidet da FM startet verneprosessen for Hyllingsdalen i 2002.

I ettertid er det dokumentert botaniske verdier av regional verdi nord i Langen og verneverdige kulturminner i området Mahkalahke nordvest for Langen. Berørte parter ble hørt om en evt. utvidelse av planområdet med disse arealene på ca. 7 km² i 2004. FM konkluderte med at vern av dette området ikke vil være til stor ulempe for berørte grunneiere. En valgte derfor å ta området nord og nordvest for Langen inn i planarbeidet.

2.2 Saksgang

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) har vært ansvarlig for å utarbeide verneforslaget. Arbeidet med verneplanen kom formelt i gang da FM meldte oppstart av planarbeidet i brev av 13.12.02 om å opprette Hyllingsdalen landskapsvernområde i Røros og Tydal kommuner.

Etter oppstarten har FM arbeidet med å få fram nødvendig faktagrunnlag og dokumentasjon til planarbeidet. Både verneverdier og brukerinteresser er dokumentert. Det foreligger fagrapporter om kvaliteter knyttet til kvartærgeologi, naturmiljø og kulturminner, herunder samiske kulturminner. Det er utarbeidet en egen rapport om brukerinteresser i området.

FM etablerte referansegrupper i Røros og Tydal kommuner. Medlemmene i gruppene har representert grunneierne, reindrifta, lokale lag/organisasjoner, kommunen og fylkeskommunen. Referansegruppene har vært rådgivende overfor FM i planprosessen. FM har gjennomført flere møter og befaringer i planområdet med referansegruppene.

FM sendte forslaget til Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområde med Viglåa, Litlien, Tjerråøyan og Djuptjønnanaturreservater på lokal høring gjennom brev av 27.03.06. Vedlagt FMs høringsforslag var et alternativt avgrensingsforslag fra grunneierne i Stugudal i Tydal kommune. Høringsinstansene ble bedt om å vurdere dette forslaget opp mot FMs forslag. Det kom inn i alt 35 høringsuttalelser. Noen av dem er fellesuttalelser fra flere grunneiere. FMs oppsummering og anbefaling etter lokal høring ble sendt DN i brev av 06.12.06.

DN sendte saken på sentral høring 02.02.07 og kom med sin faglige tilrådning til MD ved brev av 03.10.07.

Departementet har under sin sluttbehandling hatt møte med div. grunneiere fra Stugudalen i Tydal.

Saken ble sendt på foreleggelse til berørte departementer 16.01.08.

2.2.1 Konsultasjoner med Sametinget

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) opplyser at det i verneprosessen har vært god og med konstruktiv kontakt mot de samiske interessene. Kontakten har vært avklarende i forhold til å vurdere samiske interesser i verneforslaget.

DN har vært i kontakt med Sametinget for en vurdering om behov for konsultasjoner om verneplanen. I en e-post av 24. mai 2007 til DN uttrykker Sametinget følgende: "Sametinget ser det ikke som nødvendig med konsultasjoner med DN for verneplanene for Skardsfjella-Hyllingsdalen (...). Dialogen med og synspunktene til de samiske interessenes synes godt ivaretatt. Sametinget skyver evt. konsultasjoner til saken kommer til MD. Vi anbefaler at DN harmoniserer verneforskriftene jf. Varangerhalvøya nasjonalpark".

MD registrerer at Sametinget ikke har sett behov for egne konsultasjoner med DN. Til spørsmålet om forskriftsharmonisering, viser MD til omtalen under pkt. 6.1. I svar med *Retningslinjer for saksbehandling av vernesaker etter naturvernloven i samiske områder*, har Sametinget hatt vernesaken på foreleggelse parallelt med de andre depar-

tementene. Så vidt angår ytterligere merknader fra Sametinget er disse tatt inn under de enkelte punktene senere.

2.3 Forholdet til konsekvensvurdering (KU)

Enkeltpersoner har anmodet FM om å se på de negative sidene ved et eventuelt vern i forhold til de som skal bo i bygda. Disse mener konsekvensene av et vern på Brekken-samfunnet burde vært utredet nærmere gjennom en konsekvensanalyse.

Allskog og Rørosbygdene Skogeierlag har bedt om at det blir gjennomført en konsekvensanalyse for bruken av det foreslåtte verneområdet, sett ut fra næringsutnyttelse for berørte grunneiere. Ønsket er å få dokumentert hvilke muligheter og begrensninger grunneierne i området må påregne ved et eventuelt vernevedtak. Videre arbeid med verneforslaget måtte etter grunneierlagets syn da utsettes til en slik konsekvensanalyse var gjennomført.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at krav om KU er hjemlet i plan- og bygningslovens kapittel VII-a. En nærmere spesifisering av hvilke tiltak som krever KU er gitt i forskrift T-1281. Det kom en ny KU-forskrift, T-1446, 1. april 2006. Den får imidlertid ikke tilbakevirkende kraft i denne saken.

Etablering av verneområder over 500 km² utløser automatisk krav om KU. Vern av områder større enn 250 km² utløser KU hvis en kan forvente store endringer for primærnæringene eller reiselivet. Utredningsområdet for vern i Skardsfjella-Hyllingsdalen var på 333,5 km².

Gjennom melding om oppstart av planarbeidet, vurderte FM at det ut fra de rammer som gjelder for KU ikke var behov for å gjennomføre egen KU i denne saken. FM mente dette var riktig også etter lokal høring. Brukerinteressene i området er beskrevet i bruker rapporten, og FM mener dette gir tilstrekkelig informasjon om brukerinteressene til å vurdere virkningene av verneforslaget for berørte parter og hvordan disse skal ivaretas på best mulig måte i forslaget.

DN understreker at brukerinteressene i området er beskrevet i en egen rapport og verneforslaget er utarbeidet på grunnlag av innspill fra både grunneiere, brukere og rettighetshavere. DN støtter FMs vurderinger.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader. MD viser for øvrig til at verneplanen er utredet i henhold til forvaltningslovens, naturvernlovens og plan- og bygningslovens bestemmelser. Gjennom høringen er ulike interesser bredt belyst og vurdert. Det er ikke avdekket konsekvenser som krever ytterligere utredninger av samfunnsinteresser, som f.eks næringsvirksomhet, i samsvar med Utredningsinstruksen pkt 3.2.2. Avveiningen mellom bruk og vern har ført til endringer i vernebestemmelser og i avgrensning av de foreslåtte verneområdene. Således er verneforslaget tilpasset bl.a. næringsinteresser som jord- og skogbruk, reindriftsnæringen og reiselivet.

2.4 Områdenes planstatus

I kommuneplanens arealdel for 2003-2012 for Tydal kommune er arbeidsgrensene for det foreslåtte verneområdet lagt inn som framtidig båndlagt etter lov om naturvern. Tilleggsarealet i verneforslaget i Skardsfjella er LNF-område, dvs. strengeste LNF-sone med forbud mot hyttebygging og boligbygging unntatt den som er knyttet til landbruksnæring.

I kommuneplanens arealdel for Røros kommune fra 2005, er arealet som foreslås vernet lagt ut som LNF - sone 1.0 (områder med landbruksinteresser og særlige viktige naturforvaltnings- og kulturminneinteresser), foreslått vernet. I LNF - sone 1 er det ikke tillatt å gjennomføre arbeid eller tiltak som ikke kommer innunder arealformålet, eller som ikke er knyttet til stedbunden næring.

Den delen av det foreslåtte verneområdet som ligger i Røros kommune og deler av området i Tydal kommune ligger også innenfor nedbørsfeltet til Øvre Glomma, et varig verna vassdrag (verneplan IV for vassdrag).

3 VIKTIGE ENDRINGER UNDER PLANPROSESSEN

3.1 Avgrensning

Etter lokal høring kom det fram nye opplysninger om at det er skogbruksinteresser nord for Langen og omkring Litllangen (Mahkalahke) i Tydal kommune. Disse arealene hører til området som ble tatt inn i verneplanen i 2004. FM peker på at området omkring Litllangen (Mahkalahke) er inkludert i det foreslåtte området utelukkende på grunn av samiske kulturminner. Samiske kulturminner i det øvrige området inngår som en delinteresse sammen med naturfaglige interesser innenfor botanikk, zoologi, kvartærgeologi, landskap og inngrepsfri natur, samt friluftslivsinteresser. Ut fra en samlet vurdering anbefaler FM at arealet på ca. 7 km² som ble tatt inn i verneplanen i 2004 tas ut av verneforslaget igjen. I tillegg til at de samiske kulturminnene i Mahkalahke går ut, vil denne endringen medføre at deler av et botanisk interessant område nord for Langen og over mot Møsjøen går ut.

Avgrensningshistorikken for landskapsvernområdet er spesiell. FM har trukket inn arealer til vurdering for vern i Tydal kommune utover det som kommer frem av St. meld. nr. 62 (1991-92). Dette har skapt konflikter i forhold til grunneiere i Tydal kommune.

På grunn av viltverdier, spesielle botaniske kvaliteter og samiske kulturminner i området Litllangen (Mahkalahke) valgte DN å legge FMs opprinnelige tilrådning om avgrensning til grunn for sentral høring. Området på ca. 7 km² nord i Langen og omkring Litllangen var derfor med på sentral høring som et alternativt forslag til avgrensning.

MD merker seg dette og viser for øvrig til nærmere omtale under pkt. 7.1 og 7.3 av spørsmål knyttet til arealendringer som har funnet sted underveis i planprosessen og forholdet til arealforutsetningene nedfelt i nasjonalparkmeldingen og innstillingen fra Statens Naturvernråd fra 1986 (NOU 1986:13).

3.2 Verneforskriftene

Det ble foretatt justeringer i forskriften mellom lokal og sentral høring både for landskapsvernområdet og naturreservatene. De viktigste endringene er følgende for landskapsvernområdet:

- Betydningen av området for friluftslivsinteresser er synliggjort i verneformålet for landskapsvernområdet ved at en i tråd med forskriftsmalen har tatt inn følgende: *"Allmennheten skal gis anledning til natur- og landskapsopplevelse gjennom utøvelse av tradisjonelt og enkelt friluftsliv med liten grad av tilrettelegging"*.
- Betydningen av kulturlandskapselementet er synliggjort i verneformålet for landskapsvernområdet ved at følgende er tatt inn: *".. Det er også et formål å verne om verdifulle kulturlandskapsinnslag.."*
- Det er tatt inn en bestemmelse i forskriften om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: *"Tilrettelegging for vinterveger for transport av tømmer i sone B"*. FM foreslo å ta ut bestemmelsen etter lokal høring.
- Det er tatt inn en ny bestemmelse om at et vern ikke vil være til hinder for *"Motorferdsel i forbindelse med bruk av veien ned til va over Storhåen for grunneiere og hytteiere, samt i forbindelse med jord- og skogbruksdrift"*.
- Av hensyn til verneverdiene mener DN at bruk av barmarkskjøretøy må foregå i mer kontrollerte former. DN har derfor føyd til et nytt punkt om kjøring på barmark ved at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til *"..bruk av lett beltekjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, for kontroll og vedlikehold av reindriftas grensegjerde mellom Sverige og Norge"*.
- På bakgrunn av innspill under den lokale høringen foreslår FM at "Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med uttransport av felt elg og hjort med lett terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget." DN er ikke enig i at en skal åpne for bruk av ATV i verneområdene. Av hensyn til verneverdiene er bestemmelsen tatt ut og tatt inn igjen FMs opprinnelige forslag om at et vern ikke vil være til hinder for *"Uttransport av felt elg og hjort med lett beltegående terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget og med traktor på traktorveier og kjørespor som vist i forvaltningsplan"*.

De viktigste endringene for naturreservatene er følgende:

- I eller ved Tjerråøyan naturreservat er det noen få naust. Det er behov for å bruke motorbåt ved kjøring til og fra naustene. FM har derfor foreslått ett nytt punkt i forskriften for Tjerråøyan naturreservat som lyder: *"Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for bruk av motor på båt for kjøring til/fra naustene i naturreservatet nord for Åbborholet og like ved naturreservatet vest for Øvresjøholmen"*. DN har presisert at dette gjelder på Rien, et farbart vassdrag over 2 km², slik at bestemmelsene er i henhold til motorferdselloven. Punkt 12 § 4 i forskriften for Tjerråøyan naturreservat lyder da: *"Bestemmelsene i § 3 er ikke til hinder for bruk av motorbåt på Rien til og fra naustene i naturreservatet nord for Åbborholet og naustene like ved naturreservatet vest for Øvresjøholmen"*.

MD viser til disse endringsforslagene og vil opplyse om ytterligere endringer foretatt under den sentrale behandlingen:

- Hjemmelen til å regulere beite gjennom egen forskrift i de fire naturreservatene er tatt ut.
- Det er for de fire naturreservatene innført adgang til etter søknad å gi tillatelse til barmarkskjøring i forbindelse med reindrift. Følgende bestemmelse er tatt inn under § 5: *Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift. Det kan gis flerårige tillatelser. Det er et vilkår at tillatelsen koordineres med, og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.*
- For å synliggjøre at området også er viktig for bl.a. samisk reindrift er det i formålsbestemmelsen for de fire naturreservatene, i likhet med for landskapsvernområdet, tatt med følgende formulering som nytt 2. avsnitt: *Ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor naturreservatet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.*
- Det er for de fire naturreservatene (§ 3, punkt 1) tatt inn følgende: *Nye plantearter må ikke innføres.*
- Begrepet ”lokalt” er tatt ut i forbindelse med beskrivelsen av reiseliv og turvirksomhet da det kan være uklart hva som ligger i dette kriteriet. Ny 1.3 g) blir lydende: ”Enkel tilrettelegging for reiseliv og turvirksomhet i samsvar med forvaltningsplan”.
- Under henvisning til *Retningslinjer for saksbehandling av vernesaker etter naturvernloven i samiske områder*, § 6 som regulerer forvaltningsmyndighetenes arbeid med å ivareta samiske interesser ved utforming av forvaltningsregime for verneområder og at dette skal skje i henhold til konsultasjonsavtalen, er følgende tillegg lagt inn i bestemmelsene om forvaltningsmyndighet i de fem forskriftene: *Samiske interesser skal ivaretas i den forvaltningsordningen som etableres.*

4 ØKONOMISKE OG ADMINISTRATIVE KONSEKVENSER

4.1 Delegering av myndighet

Etter delegering fra MD av 25. august 1998, har DN myndighet til å bestemme hvem som skal være forvaltningsmyndighet for verneområder i Norge.

DN tilrår at Tydal og Røros kommuner gis tilbud om å få delegert forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet og at Røros kommune får tilsvarende tilbud for naturreservatene.

4.2 Oppsyn

Enkeltpersoner mener det må tilsettes tilsynsfolk som ikke har tilknytning til reindriftnæringen. De mener tilsynet bør bli et samarbeidsprosjekt mellom grunneierne og vernemyndigheten.

Norges Fjellstyresamband (NFS) mener det bør være samfunnsmessig økonomisk riktig å kjøpe tjenester fra eksisterende oppsynsordninger i området, i stedet for å etablere nye SNO-stillinger. NSF mener at mange nye statlige stillinger i verneområdene vil gi færre ressurser til skjøtsel, vedlikehold og informasjon. NFS mener derfor at det er

unødvendig å opprette parallelle oppsynsordninger (geografisk og tematisk) der det er etablert fjelloppsyn. Statens naturoppsyn (SNO) skal ha en koordinerende rolle slik at fjelloppsynet får ansvar for gjennomføring av naturoppsyn på statsallmenning. NSF mener at naturoppsynet i langt sterkere grad enn det som har vært vanlig, må bygge på allerede etablerte oppsynsordningene. Det pekes på at det vil være nødvendig å videreutvikle bestillings- og rapporterings-/revisjonsordninger mellom det lokale, utøvende oppsynet og de myndighetene som har interesser i verneområdet.

Norges Naturvernforbund mener at om vernemyndighetene vil at bestemmelsene om motorferdsel skal etterleves, bør de sørge for at det finansieres og praktiseres en effektiv kontroll.

DN viser til at SNO har det overordnede ansvaret for statlig naturoppsyn i alle verneområder, og er tillagt myndighet etter naturvernloven, viltloven, friluftsløven, motorferdselloven, lakse- og innlandsfiskeloven, kulturminneloven og deler av forurensningsloven.

DN understreker at det er viktig å få et samordnet og helhetlig statlig naturoppsyn i hele området, og opprettelsen av det foreslåtte landskapsvernområdet bør ses i sammenheng med udekkete oppsynsbehov i nordlige del av Femundsmarka nasjonalpark og andre verneområder i regionen. Også SNOs arbeid med skadedokumentasjon og bestandsregistrering av rovvilt må ses i sammenheng med oppsynsbehovet i de nye verneområdene for å få en samordnet og best mulig utnyttelse av oppsynsressursene. Det er samtidig viktig at det legges vekt på å få til et godt samarbeid og koordinering med eksisterende lokalt oppsyn for å sikre god lokal forankring og gode faglige relasjoner.

Nødvendig volum av oppsyn, etablering av eventuelle SNO-stillinger og lokalt tjenestekjøp må følges opp så snart som mulig etter et eventuelt vernevedtak.

MD slutter seg til DN's merknader under pkt. 4. Så vidt angår spørsmålet om lokal forvaltning og opprettelse av rådgivende utvalg vises det til behandlingen under pkt. 6.7. MD vil for øvrig vise til at en eventuell innføring av ny erstatningsordning for nasjonalparker og landskapsvernområder også vil gjelde for områder der vernevedtak allerede er fattet, men der fristen for krav om erstatning ennå ikke er gått ut. Dette innebærer i så fall at en slik overgangsordning også vil omfatte landskapsvernområdet. Det vises her til merknader under pkt. 6.6.

Utgifter til erstatninger og gjennomføring av erstatningsprosessen samt merking og oppsetting av skilt er dekket innenfor bevilgningen og tilsagnsfullmakten under kap. 1427 post 34.

Den årlige budsjettmessige oppfølgingen av utarbeiding av forvaltningsplaner og etablering av forvaltningen herunder oppsyn og skjøtsel vil være avhengig av den økonomiske utviklingen og budsjettsituasjonen.

5 HØRING AV VERNEFORSLAGET

Verneplan for Skardsfjella-Hyllingsdalen har vært på lokal og sentral høring. Det kom inn 35 uttalelser ved lokal høring. Under sentral høring kom det inn 11 uttalelser. I tillegg til berørte grunneiere, rettighetshavere, lokale lag og foreninger, kommuner, fyl-

keskommunen og andre fylkesinstanser har følgende organisasjoner og instanser hatt planen til uttalelse:

Kommunal- og regionaldepartementet, Statens landbruksforvaltning, Sametinget, Reindriftsforvaltningen Alta, Kommunenes sentralforbund, Forsvarsbygg, Oljedirektoratet, Statens Kartverk, Statens navnekonsulenter for Midt-Norge, Riksantikvaren, Bergvesenet, Norges Geologiske Undersøkelser, NTNU, NSB hovedadministrasjonen, Jernbaneverket, AVINOR AS, Luftfartstilsynet, Vegdirektoratet, Norges vassdrags- og energidirektorat, Statkraft SF, Statnett SF, Statskog, Norges Bondelag, Norsk Sau og Geit, Norges Skogeierforbund, Norsk Bonde- og Småbrukarlag, Norskog, Norges Fjellstyresamband, Norske Reindriftsamers landsforbund, Norske Samers Riksforbund, Samenes landsforbund, Norges Luftsportsforbund, Norges Naturvernforbund, Norges Jeger- og Fiskerforbund, Norsk Botanisk Forening, Botanisk museum NMH, Norsk Orkideforening, Norsk Ornitologisk Forening, Norsk Zoologisk Forening, Verdens Naturfond, Den Norske Turistforening, Friluftslivets fellesorganisasjon, Friluftsrådernes Landsforbund, Norges Idrettsforbund, Norges Orienteringsforbund, Norges handicapforbund, Norsk Industri, Reiselivsbedriftenes landsforening, Natur og Ungdom, Norges Miljøvernforbund, Villreinrådet i Norge, Norsk Biologforening, SABIMA, SKOGFORSK, Norsk institutt for naturforskning, Biologisk institutt, Universitetet i Oslo, Universitetets naturhistoriske museer og botanisk hage, NTNU, Ringve botaniske have, Universitetet for miljø- og biovitenskap.

Oljedirektoratet, Kommunal og regionaldepartementet og Bergvesenet med bergmesteren for Svalbard har ikke merknader til verneforlaget.

Verneforslaget berører kommunene Røros og Tydal. Røros kommune har primært ønsket en evaluering av gjennomført vern i Norge før den konkrete vernesaken ble videreført. Det vises her til merknader under pkt. 6.1. nedenfor. Tydal mener primært at det opprinnelige forslaget på ca 55 km² fra nasjonalparkmeldingen burde ha vært lagt til grunn for verneforslaget. Det vises her til merknader under pkt. 6.1 og 6.5. Sør-Trøndelag fylkeskommune mener verneforslaget er rimelig balansert i forhold til bruk og vern og slutter seg til hovedtrekkene i forslaget.

Høringsuttalelsene blir nærmere omtalt og vurdert i kapitlene 6 og 7.

6 MERKNADER TIL VERNEFORSLAGET

6.1 Generelt

Enkeltpersoner, Rørosbygdenes Skogeierlag og Røros kommune krever at det videre arbeidet med verneplanen stilles i ro til det er gjennomført en evaluering av vernet i Norge.

Enkeltpersoner mener kartet over flyttleiene til samene er feil. Det pekes bl.a. på at det aldri har vært flyttvei nord for Langen. Et annet sted er flyttleia inntegnet midt gjennom et tun, mens den i realiteten går ca. en km lenger vest.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark krever at reindriftens bruk av områdene forvaltes etter reindriftslovens bestemmelser. Reindriftsforvaltningen viser til ILO-konvensjonen og FN's konvensjon om sivile og politiske rettigheter, artikkel 27 om retten til materiell kulturutøvelse og tradisjonell næringsvirksomhet. Reindriftsforvaltningen kan ikke se at forpliktelsene i henhold til disse er oppfylt så langt i denne prosessen og peker på at dette må følges opp, særlig i forhold til forskrifter.

Sør-Trøndelag Bondelag stiller seg negative til et vern i området, bl.a. på grunn av at næringsutøvelsen i området blir begrenset, og fordi grunneierne mister både inntekter og inntektpotensial. De viser også til Norges Bondelags innspill til Biomangfoldloven om å lansere et alternativ til vern, et Grønt Partnerskap mellom grunneierne og staten. De ber om at planarbeidet stilles i ro til et slikt partnerskapssystem er utredet og utprøvd i dette området. Subsidiært krever de at det åpnes for enkle inngrep som legger til rette for økt utnytting av områdene bl.a innenfor reiselivet.

Røros kommune anmoder om at det videre arbeidet med verneplan for Skardsfjella-Hyllingsdalen utsettes inntil en evaluering av eksisterende verneområder i Norge er gjennomført. Ellers aksepteres verneforslaget forutsatt at det etableres lokal forvaltning, at det følger med nødvendige midler til forvaltning, at det må utarbeides en forvaltningsplan for alle områder der alle parter blir involvert i arbeidet, at det opprettes et rådgivende utvalg i hver av kommunene, at spørsmålet om erstatning vurderes utover det som er formulert i høringsdokumentet og at det gjøres justeringer i forskriftene.

Tydal kommune mener primært at landskapsvernområdet bør avgrenses slik som først angitt i stortingsmeldingen, ca. 55 km². Sekundært kan deler av de høyereliggende områdene i Skardsfjellet tas med, i tråd med innspill fra grunneierne. Kommune krever at det settes av tilstrekkelig med midler til utvikling og skjøtsel av verneområdene. Kommunen ber videre om at det utarbeides en forvaltningsplan for området så raskt som mulig etter at vedtak om vern er fattet og at verneplanen ikke bør være til hinder for videreføring av tradisjonell bærekraftig bruk. Kommunen mener at det i større grad bør stimuleres til nytenking om miljøtilpasset turisme.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag påpeker at det på sikt må være en målsetting å opprette et organ på lokalt nivå som kan forvalte området. Sammen med Sør-Trøndelag fylkeskommune mener de at det må etableres et rådgivende utvalg for forvaltningen av området. Fylkeskommunen mener verneforslaget er rimelig balansert i forhold til bruk og vern og slutter seg til hovedtrekkene i forslaget. Fylkeskommunen tilrår grenseforslaget som også omfatter de lavereliggende områdene nord for Langen i Tydal. Fylkeskommunen påpeker også at det er viktig at det utarbeides en forvaltningsplan for området så snart som mulig etter vernevedtaket

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det ikke er deres oppgave å gjennomføre en evaluering av naturvernet i Norge. Eventuell stans i vernearbeidet for å avvente evaluering må vurderes av overordnet myndighet. FM viser også til at det pågår flere prosjekter der en vurderer om verneverdiene i verneområdene er truet og eventuelt årsak(er) til dette. FM ser ingen grunn til å stoppe verneplanarbeidet for Skardsfjella-Hyllingsdalen. Dersom en ser at det skjer en uheldig utvikling i det enkelte verneområde, kan retningslinjer for forvaltningen samt vernebestemmelser endres.

FM viser til at kartet over trekk- og flyttleier i reindriften er en del av brukerrapporten for området. Den er laget av FM på bakgrunn av et relativt grovt manuskart fra Riast/Hylling reinbeitedistrikt. Det kan være unøyaktigheter i kartet. Det bør derfor betraktes som en illustrasjon på at det er en rekke trekk- og flyttleier i reindriften og at disse er omtrentlig angitt på kartet. FM presiserer at kartet ikke kan brukes i juridisk sammenheng.

FM viser til at Riast/Hylling reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark ønsker at reindriftsloven skal gjelde for reindriften. Ut fra den kunnskap en har om dagens reindrift i området, mener FM at dette kan aksepteres. FM mener det ikke er nødvendig å regulere aktiviteter knyttet til dagens reindrift ut fra formålet med vernet. En ser imidlertid behov for en sikkerhetsventil gjennom forskriftene. Slik kan en justere eventuell uheldig utvikling av reindriften i forhold til områdets naturfaglige kvaliteter. FM mener det også er viktig at forvaltningsmyndigheten kan være med å regulere oppsetting av nye tekniske anlegg og bygninger i reindriften, både med hensyn på utforming og plassering i forhold til naturmiljøet. FM mener at en gjennom løpende dialog mellom reindriften og forvaltningsmyndigheten kan komme fram til gode løsninger.

FM viser til at det er opp til overordnet myndighet å vurdere om forslaget fra Sør-Trøndelag Bondelag om Grønt Partnerskap kan følges opp.

Norges Fjellstyresamband foreslår at verneområdene, vernegrenser, verneformål og forskrifter evalueres hvert 10. år etter vernevedtak. Sambandet mener evaluering er nødvendig for å vurdere om verneverdiene er opprettholdt og for å se virkningene av vernet på lokalsamfunn, bruken av verneområdene og evt. næringsutvikling. Det presiseres at evalueringen bør gjennomføres av en uavhengig vitenskapelig institusjon.

NHO Reiseliv Midt-Norge peker på at naturbasert reiseliv er en del av det kommersielle reiselivet, og at det må vurderes som et viktig verdiskapningsområde i lokalsamfunnene. Det er viktig at det legges til rette for et ansvarlig og kommersielt reiseliv som kan skape verdier lokalt.

Norges Naturvernforbund er imot at det foreslåtte verneområdet skal bli et mål for kommersiell virksomhet.

Norges Skogeierforbund viser til fjellteksten og mener det bør legges vekt på at eksisterende reiselivsvirksomhet kan utvikles og at ny aktivitet som ikke er i strid med verneformålet tillates.

Norges Bondelag (NB) ber om at behovet for vern blir nøye vurdert i forhold til alternative måter å sikre verdier i landskapet. NB viser også til at Regjeringen i forbindelse med revidert nasjonalbudsjett for 2003 la frem forslag til en rekke prinsipper som skal legges til grunn for framtidig forvaltning, bruk og økt verdiskapning i og rundt verneområder. NB mener disse prinsippene må komme til syne i verneplanprosesser, de endelige forslagene til bestemmelser og i den framtidige forvaltningen og bruken av verneområdene. NB presiserer at landskapsvernområder ofte er områder som forutsetter aktiv drift for å sikre verneverdiene. Vernet i seg selv ivaretar ikke dette. Det poengteres at framtidig forvaltning, bruk og eiernes motivasjon og muligheter for aktiv næringsvirksomhet vil være avgjørende for sikring av de verdier som dette landskapet eller kulturmiljøet representerer.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) er i utgangspunktet positive til vern av arealer innenfor beiteområdene. De peker imidlertid på at det ikke må bli slik at det blir enklere å gjøre inngrep i randsonen til verneområdene enn i selve verneområdene.

DN viser til at evaluering av verneområdene gjøres løpende. Verneområdene må sees i sammenheng og erfaringer fra ulike områder brukes i forvaltningen av liknende områder. For øvrig støtter DN FMs vurderinger om dette.

Det vises til forslaget om regulering av reindrifta gjennom reindriftsloven. DN vil peke på at Sametinget ikke ser det som nødvendig med konsultasjoner om verneplanen for Skardsfjella og Hyllingsdalen før saken oversendes til Miljøverndepartementet. Sametinget bemerket at dialogen med, og synspunktene til de samiske interessenes, synes godt ivaretatt. Sametinget anbefaler imidlertid at forskriftene harmoniseres med forskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark. DN viser til at forslaget til forskrifter for Skardsfjella og Hyllingsdalen langt på veg er i samsvar med forskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark. Men DN anbefaler ikke å ta inn ordlyden ”etter reindriftsrettens regler”, slik det er gjort flere steder i forskriften for Varangerhalvøya nasjonalpark. Forskriftene for verneområdene skal være presise og entydige. DN peker på at reindriftsretten er et omfattende begrep og favner videre enn det som er tema for verneforskriften, bl.a. privatrettslige forhold. Det er lite hensiktsmessig å ta opp slike forhold i en verneforskrift. Det kan videre være uenighet om hva som menes med begrepet, og det gjør det lite presist. Subsidiært anbefaler DN at formuleringen ”reindriftsloven” benyttes i stedet, selv om dette er unødvendig.

DN anser ikke privatrettslige avtaler som Grønt partnerskap å være et alternativ til vern av store områder etter naturvernloven. Privatrettslige avtaler erstatter ikke uten videre et vern. Slike avtaler kan ha en tidsbegrensning og vil derfor ikke være hensiktsmessig med tanke på vern av eksempelvis truede naturtyper eller arter i overskuelig framtid. Videre vil det gjerne være behov for omfattende restriksjoner med hensyn til inngrep i landskapet i store verneområder. DN anser ikke avtalebasert vern å være egnet virkemiddel i slike tilfeller. Privatrettslige avtaler forutsetter dessuten enighet mellom to eller flere parter. I store verneområder er det ofte flere eiere eller rettighetshavere. Disse har gjerne flere eller konkurrerende interesser. DN antar derfor at det er mer problematisk å komme frem til omforente avtaler i store verneområder. På denne bakgrunn kan ikke DN se at det er grunn til å stanse denne verneplanprosessen. Privatrettslige avtaler kan imidlertid være et egnet virkemiddel for forvaltning både av randområdene til verneområdene og soner i verneområder.

I forhold til Bondelagets krav om at det skal åpnes for enkle inngrep som legger til rette for økt utnytting av områdene i for eksempel reiselivsvirksomhet, vises det til at alle brukerinteresser vil bli vurdert opp mot verneinteressene før det fattes et endelig vernevedtak. Føringsene som er gitt i Fjellteksten innebærer at verneområder skal være arena for bruk og opplevelser innenfor rammen av det enkelte verneområdets verneformål. DN forutsetter at eventuell utvikling knyttet til reiseliv i områdene skjer i samsvar føringsene gitt i St.prp. nr 65 (2002-2003). Dette må forstås slik at utbygging og andre lignende tiltak som strider mot verneformålet må lokaliseres utenfor verneområdets grenser. Det skal heller ikke satses på reiselivstiltak som forutsetter bruk av økt motorisert transport innenfor nasjonalparker og andre verneområder. For øvrig mener DN at forslaget til be-

stemmelser har tatt hensyn til jord- og skogbruk i området og at slik aktivitet skal kunne fortsette på dagens nivå. Eventuelt behov for en mer aktiv skjøtsel av kulturlandskapet vil bli vurdert gjennom forvaltningen av et fremtidig verneområde.

Det kan være et problem at randområdene opp til større verneområder blir attraktive i forhold til ulike former for utbygging, særlig hyttebygging og etablering av turistbedrifter. Dette kan være med på å øke ferdselen og forstyrrelsene i verneområdet. Det er derfor en utfordring å balansere reindriftas behov opp mot andre ønsker om næringsutvikling i randområdene til store verneområder samt innenfor verneområdene. Innenfor verneområdene kan ulike interesser balanseres i en forvaltningsplan, mens kommuneplanprosessene er arenaen utenfor verneområdene.

DN viser til at formålet med opprettelsen av landskapsvernområdet er å ta vare på et større naturområde som er relativt lite påvirket av tekniske inngrep. Det er også et formål å verne om verdifulle kulturlandskapsinnslag. Naturvernloven hjemler ikke opprettelse av verneområder med formål næringsutvikling. DN vil imidlertid understreke at det er ønskelig at verneområder kan bidra til lokal verdiskaping innen de rammer ivaretagelse av verneverdier setter. DN mener foreliggende forslag til avgrensning og bestemmelser i rimelig grad har tatt hensyn til dette. Samtidig vil en peke på at det som er avgjørende for hvor vidt en aktivitet er tillatt eller ikke, er om den vil virke negativt på verneverdiene. Om aktiviteten er kommersiell har ingen betydning.

MD slutter seg til DN's merknader. MD vil understreke at reiselivet er en viktig næring i berørte kommuner. Det legges derfor opp til at eksisterende reiselivsvirksomhet skal kunne videreføres som i dag. Virksomhetene skal også kunne videreutvikles som grunnlag for verdiskaping og bosetting i lokalsamfunnene så lenge aktiviteten ikke kommer i konflikt med formålet for vernet. Verneplanen kan ha en positiv virkning for reiseliv og turisme hvis vernet benyttes i forbindelse med merkevarebygging av attraksjoner i området. Utvikling av reiselivet må sees i nær sammenheng med *St.prp. nr 65 (2002-03)*, jf *Innst. S. nr. 260 (2002-2003)* om å øke verdiskaping i fjellområdene. Det er lagt til grunn at en bærekraftig utvikling av reiselivet i området ikke må komme i konflikt med verneverdiene. MD vil videre, i tråd med DN's anførsel, bemerke at formulering "etter reindriftsrettens regler" er lite presist, men vil etterkomme ønsket fra Sametinget noe på vei ved å benytte formuleringen "etter reindriftsloven" i forskriften.

6.2 Prosess – medvirkning og saksgang

Flere enkeltpersoner peker på mangler ved gjennomføringen av verneplanarbeidet og påpeker flere saksbehandlingsfeil. Noen ber om at det utarbeides et nytt verneforslag som er i tråd med Stortingets vedtak når det gjelder areal og formål.

En enkeltperson påpeker at FM gjennom skriv og møter har holdt berørte parter orientert om prosessen. Han er uenig i kritikken om at berørte parter ikke er blitt orientert eller hørt.

Norges Naturvernforbund (NNV) slutter seg heller ikke til kritikken som er reist fra lokalt hold mot saksbehandlingen. NNV mener verneplanprosessen i denne saken har vært ryddig og grundig.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) har forstått at det som refereres til som ”vesentlige mangler ved verneprosessen” i første rekke gjelder avgrensingsproblematikken i Tydal. Etter lokal høring foreslo FM å ta ut det aktuelle området nord for Langen og omkring Litllangen. Dette var til en viss grad resultat av kritikken som var kommet om prosessen omkring områdets avgrensning. FM mener at det ikke er begått saksbehandlingsfeil som gjør det nødvendig eller påkrevd å fjerne det aktuelle arealet.

FM presiserer at referansegruppa har hatt som oppgave å bistå og gi råd til FM i verneprosessen. I forhold til avgrensning har FM ikke imøtekommet rådene fra grunneierrepresentanten med flere. Dette betyr ikke at FM ikke har hørt på hva som er blitt framført av argumenter. Synspunkter om avgrensning, mandat m.m. fra grunneiernes representant og andre representanter i referansegruppa er godt synliggjort i møtereferatene.

FM viser for øvrig til brev av 13.12.02 om igangsetting av planarbeidet der det begrunnes hvorfor en valgte å ta med det aktuelle tilleggsarealet i Tydal. Det presiseres at berørte parter har blitt orientert, og at de har fått anledning til å uttale seg til de endringer som er foretatt om avgrensning.

Norges Skogeierforbund (NSF) peker på at vern av natur etter naturvernloven bør skje i samarbeid med berørte grunneiere der det foreslås etablering av verneområder på privat grunn. Videre mener NSF at det i samarbeidet bør legges vekt på å finne fram til verneform og tilpasninger som gjør at grunneiere kan se seg tjent med at arealer vernes. Det sies også at næringsgrunnlaget for tradisjonelt landbruk er svakt i de foreslåtte verneområdene og at vern som svekker næringsgrunnlaget ikke bør iverksettes med tvang. NSF viser til at Allskog har pekt på at det foreslåtte arealet er vesentlig større enn forutsatt i nasjonalparkplanen. NSF mener det er svært uheldig at DN ikke har tatt hensyn til denne merknaden ved utredning av høringsdokumentet. NSF mener at ”Frivillig vern av skog” også bør legges til grunn ved opprettelse av landskapsvernområder. De viser til at gjennomføring av nasjonalparkplanen var satt i verk før vernemyndighetene og NSF ble enige om å samarbeide om ”Frivillig vern av skog”. De mener at dette ikke bør være til hinder for at verneprosessen kunne foregått etter prinsippene for frivillig vern i forhold til naturreservatene. NSF hevder at forslaget til landskapsvern gjennomføres som en tvangsprosess

Norges Bondelag mener det er en svakhet at det ikke foreligger utkast til forvaltningsplan samtidig med den lokale og sentrale høringen. Begrunnelsen for dette er at en forvaltningsplan skal synliggjøre hva et vern i praksis vil innebære og hva slags forvaltning og bruk som er nødvendig for å ivareta verneverdiene i området.

DN slutter seg til FM og viser til at verneplanen er utredet i henhold til forvaltningslovens, naturvernlovens og plan- og bygningslovens bestemmelser. Gjennom møter og høringene er ulike interesser bredt belyst og vurdert.

DN understreker at det er gjort en grundig vurdering av både verneverdier og brukerinteresser i området og ved avgrensningen og utformingen av forskrifter. Forskriftene skal være tilpasset behov og aktuelle aktiviteter. DN mener derfor skogbruks- og jordbruksinteressene er godt ivaretatt gjennom det aktuelle verneforslaget.

Videre viser DN til at det gjennom planarbeidet er lagt opp til bred medvirkning fra berørte grunneiere, rettighetshavere og andre interesserte. Det er gjennomført befaringer, avholdt informasjonsmøter, og forslaget til vern har vært ute på høring. Det aktuelle forslaget viser dessuten at en har foretatt avveininger mellom verneverdier og brukerinteresser og at en har tatt hensyn til brukerinteressene i området. DN kan derfor ikke se at vernet i dette området gjennomføres som en tvangsprosess.

DN viser til at det er sterke faglige argumenter for den anbefalte avgrensningen av verneområdene og at de aktuelle arealene derfor bør være med i et fremtidig verneområde.

Spørsmålet om frivillig vern har ikke vært vurdert i denne planprosessen. DN har heller ikke ansett det som aktuelt å vurdere dette spørsmålet på nåværende stadium i verneplanarbeidet for Skardsfjella og Hyllingsdalen.

DN er enig i at det beste ville ha vært om et formelt og gjennomarbeidet utkast til forvaltningsplan for områdene hadde fulgt verneplanen på høring. DN har likevel den oppfatning at grunneiere, rettighetshavere og andre interesserte har fått ett inntrykk av hva et fremtidig vern i området vil bety gjennom FMs høringsforslag. Det vises til høringsdokumentet der det fremgår at forslaget også inneholder en forenklet forvaltningsplan som utdyper virkningen av vernebestemmelsene for en del brukerinteresser. Dette innebærer at kommentarene til forskriftene angir hvilke føringer som vil komme i en fremtidig forvaltningsplan. DN er for øvrig innstilt på at det formelle arbeidet med en forvaltningsplan må starte opp snarest mulig etter et eventuelt vernevedtak. Et nytt utkast til forvaltningsplan skal utarbeides på bakgrunn av innspill gitt i flere faser av planarbeidet. Dette utkastet vil bli sendt på ny høring.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

6.3 Registrering av samiske kulturminner

Enkeltpersoner uttrykker mistillit til arbeidet med kartlegging av samiske kulturminner.

Allskog og Rørosbygdenes Skogeierlag mener det må gjennomføres særskilte arkeologiske undersøkelser som kan bekrefte/avkrefte påstandene om samiske kulturminner. Rørosbygdenes Skogeierlag viser til at det ikke var fastboende samer i deres område så sent som i 1742.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at rapporten om samiske kulturminner er utarbeidet av Sametingets miljø- og kulturvern avdeling på Snåsa etter oppdrag fra FM. FM har tiltro til at rapporten og opplysningene i den er fundert på god fagkunnskap og en faglig forankret sannsynliggjøring av hva det enkelte funn er. FM mener det ikke er tvil om at samisk reindrift har lang historie i området og at det er mange kulturminner som vitner om denne bruken. Det vises til at Sør-Trøndelag fylkeskommune også har gjort kulturminneregistreringer i området på lik linje med Sametinget. FM har arbeidet ut fra resultater og anbefalinger i disse rapportene. FM har ikke oppfattet at det er noen faglig uoverensstemmelse om de registrerte kulturminnene mellom de to forvaltningsinstansene.

Direktoratet for naturforvaltning (DN) støtter FMs vurdering.

MD slutter seg til dette og har ingen ytterligere merknader.

6.4 Navn på verneområdene

Enkeltpersoner uttaler at det var enighet i referansegruppa om at det ikke var grunnlag for å endre navn på området. De ønsker at det opprinnelige navnet "Hyllingsdalen landskapsvernområde" brukes.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at området i st. meld. nr. 62 (1991-92) *Ny landsplan for nasjonalparker og andre større verneområder i Norge*, og utredningen *Ny landsplan for nasjonalparker*, NOU 1986:13 omtales som Hyllingsdalen. FM mener dette er naturlig ut fra at området som beskrives hovedsakelig ligger i Røros. FM viser videre til at flere av områdene som er vernet gjennom nasjonalparkplanen har fått et annet endelig navn enn det som er angitt i disse dokumentene. Det er åpnet for at navnet kan diskuteres i planprosessen og en er ikke bundet av stortingsmeldingen eller utredningen til denne. Ut fra den foreslåtte avgrensningen på landskapsvernområdet konkluderer FM med at Skardsfjella-Hyllingsdalen landskapsvernområde (evt. Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde) er et passende navn.

Der er ingen som har kommentert navnene på naturreservatene. I høringsdokumentet omtales det ene området med forskjellig navn, "Tjerråa" og "Kjerråøyan". Etter lokal høring anbefalte FM at "Kjerråøyan" naturreservat brukes i stedet for "Tjerråa".

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) støtter forslaget om at navnet på landskapsvernområdet skal være Skardsfjella-Hyllingsdalen.

Språkrådet Statens navnekonsulenter Midt-Norge tilrår at navneformen for landskapsvernområdet blir "Skardsfjella og Hyllingsdalen", og ikke "Skardsfjella-Hyllingsdalen" med bindestrek. For naturreservatet Kjerråa tilrår navnekonsulentene navneformen Kjerråa siden det sannsynlige opphavet til navnet er "*kjerr*"n ("busk"). Når det gjelder naturreservatet kalt Djuptjønna, tilrår navnekonsulentene at dette byttes ut ettersom dette er et mye brukt navn i Trøndelagsområdet og også forekommer et annet sted i det aktuelle området. Navnekonsulentene tilrår derfor at en bruker et navn som er mer særpreget for dette naturreservatet, Skallbekktjønnen.

DN viser til FMs og navnekonsulentenes vurderinger. DN støtter FMs navneforslag på landskapsvernområdet da navnet ansees å passe bedre i forhold til den anbefalte avgrensningen. I tråd med navnekonsulentens anbefaling foreslår DN at en bruker "*Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde*".

FM har pekt på at ett av de foreslåtte naturreservatene blir kalt både "Kjerråøyan" og "Tjerråa". FM anbefalte at en bruker "Kjerråøyan" siden det er det som brukes på N50 (M 711) kartet fra Statens kartverk. DN sluttet seg til denne anbefalingen, og dette navnet ble brukt ved sentral høring. I orienteringsmøte med referansegruppene for planarbeidet og FM den 4. juli 2007 kom det imidlertid fram at Tjerråøyan er godt innarbeidet lokalt. Referansegruppene mener derfor dette er det riktige navnet. FM og DN støtter referansegruppenes vurderinger, og anbefaler navnet "*Tjerråøyan*".

Djuptjønna er et navn som har sterk lokal forankring. Djuptjønna ligger dessuten midt i det foreslåtte naturreservatet, og dette navnet er derfor godt dekkende for det aktuelle området. DN støtter FM's vurdering og anbefaler navnet "Djuptjønna".

MD slutter seg til DN's anbefalinger.

6.5 Hjemmelsgrunnlag - arealstørrelse

Enkeltpersoner og Allskog påpeker at området er utvidet i forhold til forutsetningene i nasjonalparkmeldingen. Det stilles spørsmål om hjemmelen for å fremme et verneforslag som går ut over dette.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det foreligger gode faglige argumenter for å trekke inn de aktuelle arealer, noe som også er dokumentert og beskrevet i høringsdokumentet.

DN mener nasjonalparkmeldingen ikke legger konkrete føringer på arealet for området. Meldingen forutsetter at utforming av verneforslaget blir avklart gjennom den ordinære saksbehandlingen, der økt kunnskap om området ville gi et bedre grunnlag for vurderingen. Dersom vernegrensa skulle bli trekt med utgangspunkt i de opprinnelige 55 km² ville svært mange verne kvaliteter gå ut av forslaget. FM har redegjort for avgrensningshistorikken for området i høringsdokumentet og DN støtter FM i at det har vært riktig å ta med de aktuelle arealene for på et bedre faglig grunnlag å kunne foreslå en avgrensning etter høring.

MD vil bemerke at FM i sin tid fikk i oppdrag av Regjeringen via MD å utrede et forslag til vern av Hyllingsdalen som ledd i gjennomføringen av nasjonalparkplanen, jf. Innst. S. nr. 124 for 1992-93. MD og DN har laget ytterligere retningslinjer for hvordan dette arbeidet skal utføres.

MD vil vise til at det i NOU 1986:13 kun var beskrevet at et areal i Hyllingsdalen i Røros kommune var aktuelt for vern. Arealet var på ca 150 km². På bakgrunn av høringen av NOU 1986:13, ble det i St.meld. nr. 62 (1991-92) sagt at et utvidelsesforslag nordover framsatt av Universitetet i Trondheim skulle vurderes i tillegg. Forslaget skisserte et areal på ca. 55 km² i Tydal som aktuelt for vern, noe Fylkesmannen tok med da det ble utarbeidet foreløpige arbeidsgrensener for området i 1993. Dette ga et totalareal for området på 205 km².

Det ble senere dokumentert betydelige naturkvaliteter også i Skardsfjella, knyttet til både vilt, botanikk, inngrepsfri natur, kvartærgeologi, landskap og friluftsliv. Da arbeidet med verneprosessen for Hyllingsdalen startet i 2002, fant Fylkesmannen det hensiktsmessig også å vurdere Skardsfjella i dette arbeidet. Viglfjella og Skardsfjella kan sies å tilhøre et sammenhengende fjellmassiv. Bare Viglfjella hadde så langt vært med innenfor arbeidsgrensene, da denne del drenerer sørover mot Hyllingsdalen og derfor ligger innenfor det nedbørsfelt som nasjonalparkmeldingen vurderte som aktuelt for vern.

En slik mulig utvidelse ble presentert for og drøftet med berørte grunneiere i et eget møte den 07.11.02.og ble presentert som en mulig utvidelse ved oppstarten av verne-

prosessen i 2002. Fylkesmannen har etter oppstart av planprosessen fått utarbeidet flere fagrapporter som oppdaterer verne kvaliteter i området knyttet til kvartærgeologi, naturfaglige kvaliteter og kulturminner, herunder samiske kulturminner. En rapport som viser brukerinteressene i området ble også utarbeidet. På bakgrunn av disse rapportene ble områdets grenser totalrevidert både i Røros og i Tydal og Fylkesmannen fant det riktig å ta inn Skardsfjella-området i det videre arbeid med verneforslaget. Etter denne endringen ble høringsutkastet på godt og vel 330 km².

Med dette utgangspunkt kan ikke departementet se at det skulle være noe i veien for å utvide arbeidsgrensene i løpet av prosessen etter oppstart av planarbeidet, før saken sendes ut på formell høring. Verken Stortinget eller Regjeringen har uttalt noe som skulle være formelt til hinder for dette. Det må likevel slås fast at man ikke uten videre kan øke arealet vesentlig i forhold til det som ligger i stortingsmeldingen og behandlingen av denne. Etablering av arbeidsgrensene skal gi alle impliserte parter et visst inntrykk av påregnelighet i prosessen. Det ligger likevel et skjønnsmessig handlingsrom i spørsmålet om bl.a. grensesetting; et handlingsrom som FM i sitt planarbeid må kunne utnytte for å få til et best mulig resultat der bl.a. områdets kvaliteter er med som grunnlag for høringen. Dersom senere undersøkelser, etter at arbeidsgrensen er laget, viser at det også utenfor undersøkelsesområdet finnes vesentlige verneverdier som vil gi vernemotiveringen ytterligere tyngde, vil det være galt om disse verdiene ikke skal kunne være med videre i det totale vurderingsgrunnlaget for fylkesmannen når han skal fremme sitt verneforslag. I dette tilfelle mener departementet at FM har anledning til å få disse verdiene vurdert videre som ledd i en helhetlig verneplan. MD er derfor uenig i påstanden om at det ikke var anledning til å ta med områder ut over det som var lagt til grunn i stortingsmeldingen. I denne vernesaken har vernearealet økt fra ca 150 km² via 205 km² til ca 330 km² noe som prosentmessig må anses å være en betydelig arealutvidelse. MD er likevel av den oppfatning at man har holdt seg innenfor en akseptabel grense. MD vil videre påpeke at man gjennom arbeidet med forskrifter for verneområdet har lagt stor vekt på å imøtekomme brukerinteressene slik at ulempene blir minst mulig i forhold til de verneinteresser som skal ivaretas. MD slutter seg for øvrig til DN's merknader og konklusjoner.

6.6 Erstatning

Allskog forutsetter at berørte grunneiere tilstås erstatning i medhold av Vederlagslovens bestemmelser innenfor naturreservatene.

Røros kommune mener erstatningsreglene er for dårlige og anmoder om at spørsmålet om erstatning til berørte grunneiere vurderes utover det som er formulert i høringsdokumentet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag viser til NOU 2004:28 om naturmangfoldloven der det foreslås nye retningslinjer for erstatning som følge av fredning og det vises til dette.

Norges Bondelag (NB) viser til at det i arbeidet med Naturmangfoldloven (NOU 2004:28) er foreslått at erstatningsregler for vern av landskapsvernområder skal sidestilles med erstatningsregler for naturreservat og biotopvernområder. NB ber om at det ikke fattes endelig vedtak om landskapsvernområde før erstatningsspørsmålet er avklart.

DN viser til at et forslag til naturmangfoldlov vil inkludere nye erstatningsregler. En eventuell innføring av ny erstatningsordning for nasjonalparker og landskapsvernområder vil også gjelde for områder der vernevedtak allerede er fattet, men der fristen for krav om erstatning ennå ikke er gått ut. Dette innebærer i så fall at en slik overgangsordning også vil omfatte landskapsvernområdet i verneplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen.

MD viser til DNs merknad og har ingen ytterligere kommentarer.

6.7 Forvaltning

Røros kommune mener forvaltningsmyndigheten bør legges til Røros kommune, og kommunen må sikres nødvendige midler til forvaltning.

Sør-Trøndelag fylkeskommune mener lokal/regional forvaltning må vurderes.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener det bør være et tett samarbeid mellom lokal/regional forvaltning. På sikt må det være en målsetting å opprette et organ på lokalt nivå som kan forvalte området.

Tydal kommune ber staten setter av tilstrekkelige midler til utvikling og stell av verneområder.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) har merket seg Røros kommunes og fylkeskommunens innspill og viser til at det blir opp til DN å avgjøre dette. Det vises også til at det pågår flere forsøk med lokal forvaltning av større verneområder. FM anbefaler at disse evalueres før en tar stilling til framtidige forvaltningsmodeller for store verneområder.

FM mener det kan være aktuelt å stimulere til skjøtsel av de mest verdifulle kulturlandskap innenfor området. I denne sammenheng er det imidlertid behov for en bedre faglig oversikt over hvilke områder som bør prioriteres. FM er enig med Tydal kommune i at det bør settes av tilstrekkelige midler til forvaltningen av området.

Norges Bondelag mener forvaltningsmyndigheten bør legges til kommunene i nær dialog og samarbeid med eier og forvalter av området.

Norges Fjellstyresamband mener lokal forvaltning er nødvendig for lokal aksept av naturvern generelt og ved etablering av nye verneområder spesielt.

Norges Naturvernforbund fraråder evt. tilbud om lokal forvaltning av verneområdene til de berørte kommunene.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag ber om at forvaltningsmyndigheten legges til sentralt nivå.

DN viser til FM's vurderinger. DN tilrår at Tydal og Røros kommuner gis tilbud om å få delegert forvaltningsmyndighet for landskapsvernområdet og at Røros kommune får tilsvarende tilbud for naturreservatene dersom kommunene ønsker dette. Det vises likevel til at forvaltningsmyndighet for verneområder skal evalueres i løpet av 2008 og at dette kan medføre endringer.

6.7.1 Rådgivende utvalg

Røros kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune og Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag presiserer at det bør opprettes ett rådgivende utvalg i hver av kommunene.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark mener det må etableres forvaltningsordninger som sikrer reindriften representasjon og innflytelse i forvaltningen av verneområdene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til den foreslåtte verneforskriftens § 8 om at det kan opprettes et rådgivende utvalg for forvaltningen av landskapsvernområdet. FM vil raskt etter et vernvedtak etablere et rådgivende utvalg for området, som skal bistå i forvaltningen. FM mener reindriften må være representert i dette utvalget. Gjennom dette vil de få innsyn i, og mulighet til å påvirke forvaltningen.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag mener samene må være godt representert i et rådgivende utvalg.

DN støtter FM's tilråding om etablering av et rådgivende utvalg for forvaltningen. Det er forvaltningsmyndighetens ansvar å finne en mest mulig formålstjenlig sammensetting av et slikt utvalg.

DN understreker at det må sikres en enhetlig forvaltning av de foreslåtte verneområdene. Ved delegering av forvaltningsmyndighet til de berørte kommunene, forutsettes det at det etableres gode samarbeidsmodeller og rutiner som vil sikre en helhetlig forvaltning og likebehandling i hele området. Forvaltning etter en modell med kommunal forvaltning og etablering av et rådgivende utvalg vil etter DN's vurdering i tilstrekkelig grad tilfredsstille dette..

6.7.2 Forvaltningsplan

NTNU Vitenskapsmuseet mener at en gjennom forvaltningsplanen må vurdere skjøtsel av kulturlandskapet.

Røros kommune og Sør-Trøndelag fylkeskommune mener det er viktig at det utarbeides en forvaltningsplan for verneområdene. I arbeidet med forvaltningsplan må alle aktuelle parter være med. Også Tydal kommune påpeker betydningen av at det blir utarbeidet en forvaltningsplan for området så raskt som mulig etter at vernevedtaket er fattet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) er innstilt på å starte arbeidet med en forvaltningsplan for området relativt raskt dersom de får forvaltningsansvaret for de foreslåtte verneområdene.

Det er anbefalt en soneinndeling av det foreslåtte landskapsvernområdet særlig av hensyn til skogbruksinteressene i området. Sone B ligger nærmest bygda og eksisterende veier. Det er derfor foreslått noe mer lempelige bestemmelser i sone B i forhold til skogsdrift. Av hensyn til skogbruksinteressene foreslår FM at det tas inn to delområder med sone B etter lokal høring. Det ene området ligger nord for Møsjøen og det andre vest for Møsjøen.

Norges Fjellstyresamband mener det er nødvendig med en forvaltningsplan som gir romslige rammer for hvordan verneområdene skal forvaltes og at arbeidet med den kommer raskt i gang etter et vernevedtak. De presiserer at det må gis rom for en sterk lokal forvaltning i en forvaltningsplan. De understreker at det må bli tilført ressurser slik at formålet med vern blir oppnådd og at ulike tiltak i en forvaltningsplan kan realiseres.

Norges Bondelag (NB) og Statens landbruksforvaltning (SF) anbefaler at arbeidet med en forvaltningsplan starter opp snarest i samarbeid med berørte parter. NB påpeker også betydningen av skjøtselsplaner. NB mener at en forvaltningsplan bør inneholde bestemmelser om bruk av verneområdet, herunder videreføring av dagens bruk, skjøtsel, jakt og fiske som rekreasjon og næring og annen turistmessig bruk, forvaltningsmodell for området, finansiering av forvaltningen osv. SLF er positive til en soneinndeling i landskapsvernområdet og forutsetter at prinsippene som er lagt til grunn for sonering følges opp gjennom forvaltningsplanarbeidet.

DN er enig i at forvaltningsplanen må ferdigstilles snarest mulig etter et eventuelt vernevedtak. Innspill gitt i flere faser av planarbeidet må da gis en vurdering. Den foreslåtte soneinndelingen og prinsippene som er lagt til grunn for den, er et sentralt grunnlagsmateriale for det videre arbeidet. Forvaltningsplanen vil bli sendt på høring når det er utarbeidet et endelig utkast.

MD vil påpeke at reindriften er en sentral næringsaktør i området. Ved etablering av et rådgivende utvalg skal disse interessene sikres representasjon samtidig som reindriftens interesser skal ivaretas i forvaltningen for øvrig innenfor rammen av verneformålet og under hensyntagen til Norges internasjonale forpliktelser. MD vil understreke betydningen av at også andre viktige brukerinteresser så som reiselivet må få sikres god representasjon og innflytelse i arbeidet med en forvaltningsplan for området og i forvaltningen av området gjennom etablering av et rådgivende utvalg. MD finner det naturlig at forvaltningsmyndigheten tillegges Fylkesmannen midlertidig inntil det er etablert en varig forvaltningsordning. MD slutter seg for øvrig til FMs og DNs merknader og forslag under pkt. 6.7.

6.8 Generelle merknader til verneforskriftene

Enkeltpersoner og Allskog viser til fjellteksten om at utnyttelse av utmarka i næringsøyemed må følges opp. Jordbruk, skogbruk og naturbasert reiseliv er næringer med stort arealbehov og en er bekymret for at et vern vil begrense framtidig næringsutøvelse. Det er bl.a. ønsket om å drive båtutleie ved Møsjøen og Rotåsjøen. Det pekes på at det ikke er gitt dispensasjoner for aktiviteter i forvaltningsplanen. Allskog viser til at grunneierne mister både inntekter og inntekspotensial og at det kan bidra til at bosetting og sysselsetting på sikt svekkes ved nedlegging av bruk og fraflytting. De presiserer at grunneierne må ha mulighet for å utvikle næringsvirksomhet bl.a. innenfor reiseliv og at det generelt må gis uhindret mulighet for å drive næringsaktivitet som ikke kommer i konflikt med verneformålet.

Stugudal Fjell har virksomheter som i tillegg til tradisjonelt landbruk baserer seg på reiseliv og turisme. Bedriften mener verneforslaget ikke åpner for en slik satsning og

mener at verneforskriftene er en direkte trussel mot satsning i dagens bedrifter, ikke minst mot framtidig etablering og næringsutvikling i området. Det vises til at dette ikke er i tråd med Fjellteksten og Den europeiske landskapskonvensjonen. Stugudal Fjell mener verneforskriftene må være mer dynamiske i forhold til framtidig utvikling av lokalt reiseliv og arealbruk.

Tydal kommune mener verneplanen ikke bør være til hinder for videreføring av tradisjonell bærekraftig bruk og at det i større grad bør stimuleres til nytenking om miljøtilpasset turisme.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener det generelt må legges opp til smidige løsninger for den næringsutøvelsen som er aktuell i området.

Sør-Trøndelag Bondelag mener den store trusselen ved et vern for berørte grunneiere er redusert framtidig kommersiell bruk av områdene. De krever at det åpnes for enkle inngrep som legger til rette for økt utnytting av områdene i for eksempel reiselivsvirksomhet. De merker seg at reindriftnæringen har ubegrenset tillatelse til bruk av helikopter. Det er underlig at grunneierne ikke får samme mulighet i næringssammenheng.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) presiserer at et vern ikke vil begrense muligheten for båtutleie på Møsjøen og Rotåsjøen, forutsatt at det er båt uten motor.

Videre viser FM til at utviklingen av det enkelte verneområde skal skje innenfor rammene av vernebestemmelsene. Eventuelle bygninger og tekniske anlegg i tilknytning til næringsutvikling må legges utenfor verneområdet. Eksisterende bebyggelse kan ominnredes til bruk i småskala turisme, om ønskelig. Restaurering/ombygging av seterbebyggelse vil være mulig etter verneforskriften. Det vil dermed være mulig å benytte bygninger i området innenfor rammene av Landbruk Pluss, jf. veileder T-1443 fra MD og LMD. FM mener derfor det ikke er riktig å si at dette verneforslaget gir begrensninger i forhold til Fjellteksten.

Verneforslaget vil imidlertid hindre oppføring av nye bygninger i turistnæring, så som jakt/fiskebuer og hytter, slik som mange beskriver behov for i sine uttalelser. I dette området er en av kvalitetene at en vesentlig del av området er relativt urørt i forhold til bygninger og tekniske anlegg. Det er ønskelig at denne statusen videreføres gjennom verneforslaget og at en næringsmessig utnyttelse av området må tilpasse seg en slik situasjon.

FM presiserer videre at næringsutvikling i området må skje i balanse med naturen; den må kunne betraktes som bærekraftig i et langsiktig perspektiv. Derfor er det tatt inn en bestemmelse om at organisert turvirksomhet til fots er tillatt etter verneforskriften for landskapsvernområdet, så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. Annen organisert ferdsel kan skje etter tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Dette gir en mulighet til å vurdere effektene av ferdselen på verneområdene i området og å hindre uheldig ferdsel. Aktører som vil satse på reiseliv og turisme i området bør, uavhengig av vernet, lage opplegg som kan betraktes som bærekraftig over tid. Gjør de det, vil ikke vernet være til nevneverdig hinder for deres aktivitet.

DN bemerker at det er et mål å holde eventuell motorferdsel i verneområdene på et så lavt nivå som mulig. DN viser videre til § 23 andre ledd i reindriftsloven etter de siste

justeringene gjort av Stortinget 15.6.2007 med ikrafttredelse 1.7.2007 hvor det spesifikt knyttet til reindriftas behov for motorferdsel i verneområdene presiseres at *"Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrense mest mulig og skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsel eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærme-re regler om slik ferdsel i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende for-valtningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret"*.

DN støtter FMs vurderinger og anbefalinger. DN presiserer at formålet med opprettel-sen av landskapsvernområder er å bevare henholdsvis større, urørte eller egenartede eller vakre naturområder og egenartet eller vakkert natur- og kulturlandskap. DN vil imidlertid understreke at det er ønskelig at verneområder kan bidra til lokal verdiska-ping, innen de rammer ivaretagelse av verneverdier setter. DN mener at foreliggende forslag til avgrensning og bestemmelser har tatt hensyn til dette.

MD legger til grunn at dagens reiselivsaktiviteter skal kunne videreføres som i dag. Dette som grunnlag for bosetting og verdiskaping. Det er lagt til grunn at en bærekraftig utvikling av reiseliv og turisme i området må skje innenfor rammen av verneformålet og ikke komme i konflikt med verneverdiene.

Departementet vil understreke at det generelt er viktig å begrense det totale omfanget av nye inngrep i verneområdet. Departementet mener derfor at spørsmålet om etable-ring av nye tiltak og tilrettelegging innenfor verneområdet av hensyn til aktivitet knyttet til turisme og reiseliv må vurderes særskilt dersom det blir aktuelt Eventuelle søknader må forvaltningsmyndigheten da på vanlig måte behandle etter den generelle dispensa-sjonsbestemmelsen i forskriftene (for "særlige tilfeller når dette ikke strider mot formå-let med fredningen"). "Miljøverndepartementet mener på denne bakgrunn at vernefor-slaget ikke i vesentlig grad vil være til hinder for dagens bruk av området. Vernet skal heller ikke i redusere mulighetene til miljøbasert næringsutvikling i området innenfor rammen av verneformålet. MD slutter seg for øvrig til FMs og DNs merknader.

7 MERKNADER TIL DE ENKELTE VERNEOMRÅDENE

7.1 Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

7.1.1 Tilrettelegging

Enkeltpersoner mener FM bør ta ansvar for eventuell opparbeidelse av parkeringsplass og skilting som grunneier samtykker i.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) ser at veien til Thorsvollen vil være en naturlig inn-fallsport til landskapsvernområdet. Dersom det blir vern i området vil FM ta kontakt med grunneier for å diskutere tilretteleggingstiltak som atkomst, parkeringsplasser, håndtering av søppel osv.

Statens landbruksforvaltning mener det må framgå av forarbeidene i vernesaken at vur-dering av enkle tilretteleggingstiltak, for eksempel oppsetting av lavvo, må skje i forvalt-

ningsplanen uten at det på forhånd skal overstyres hvilke tiltak som kan tillates eller ikke på et detaljert nivå.

DN støtter FMs anbefaling og vil understreke at planlegging av aktuelle tilretteleggingstiltak bør komme i gang snarest mulig som et ledd i utarbeidelsen av en forvaltningsplan. Planlegging og gjennomføring av tilretteleggingstiltak skal skje i regi av forvaltningsmyndigheten, i nært samarbeid med evt. berørte parter og oppsynet i området.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.1.2 Avgrensning - generelt

Riast-Hylling reinbeitedistrikt mener avgrensningen av verneområdene er for snever. De peker spesielt på områdene som er igjen av uberørt bjørkeskog, og mener disse må forbli uberørte om det ikke skal få dramatiske følger for reindrifta. Grensene for verneområdet kan medføre sterkere press på randsonene mot området. De forventer derfor at det legges sterke føringer på arealforvaltningen i disse områdene.

Trondhjems Turistforening (TT) ønsker at området bindes sammen med Sylan. TT viser til at slike sammenhenger er viktige og at en "kile" mellom de to verneområdene vil kunne føre til en utvikling som svekker sammenhengene i disse områdene i framtiden.

WWF Midt-Norge mener tilleggsarealet i Tydal kommune som ble tatt inn i 2002 er en svært viktig del av landskapsvernområdet.

Sør-Trøndelag fylkeskommune tilrår grenseforslaget som også omfatter de lavereliggende områdene nord for Langen i Tydal.

Etter lokal høring tilrår Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) at delarealet på 7 km² nord i Langen og omkring Litllangen tas ut av verneplanen. FM er oppmerksom på at vernegrensene er relativt snevre med tanke på å ivareta de viktigste dokumenterte verneverdiene i området. Det vises til at det har vært et relativt stort press fra grunneiersiden både i Røros og Tydal for å få verneområdet så lite som mulig. FM ønsker derfor heller ikke å utvide området slik Riast-Hylling reinbeitedistrikt foreslår.

I kilen mellom forslaget til Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde og Sylan landskapsvernområde (en egen vernesak) er det vei til Sylsjøen og til Nedalshytta. Dessuten er vassdraget i området regulert. FM viser til at en normalt skal unngå slike inngrep i verneområder. Dette er bakgrunnen for at det nevnte området ikke er med i verneforslaget. FM ønsker derfor ikke å endre grensene slik TT foreslår.

Norges Fjellstyresamband støtter alternativet der de 7 km² nord i Langen er tatt ut, dvs. FMs anbefaling etter lokal høring.

Norges Skogeierforbund mener at det i området Litllangen ikke er godtgjort at området har miljøkvaliteter som ikke vil bli ivaretatt innenfor ordinært landbruk. De peker på at området ikke er omtalt som botanisk eller zoologisk verdifullt i utredningen. Forbund mener at en må legge til grunn minste arealforslag for landskapsvernområdet. De mener dette vil etterkomme noe av berørte grunneieres innvendinger til avgrensningen og

at det kan bidra til at ikke fullt så mange grunneiere føler verneprosessen som en tvangsprosess.

Norges Bondelag (NB) viser til at selv om vernemyndighetene har handlingsrom for å endre på vernegrensene for å få til et best mulig resultat og at det er gitt orientert om dette underveis i prosessen, mener NB at en utvidelse av vernearealet på 116,2 km er langt utover det Stortinget vedtok i forbindelse med nasjonalparkplanen. En slik økning i verneareal vil medføre store rådighetsinnskrenkninger og skape usikkerhet for eier. NB mener at de verdier FM ønsker å sikre utover det vernearealet som fremgår av nasjonalparkmeldingen må ivaretas gjennom de virkemidler som ligger i plan- og bygningsloven, jordloven og skogloven.

DN støtter FM's vurderinger og anbefaling.

MD viser til sin merknad på s. 15 og slutter seg ellers til FM's og DN's vurderinger og forslag.

7.1.3 Avgrensning i Tydal kommune

Enkeltpersoner ønsker at rammene for vernet som trekkes opp i fagrapporter og mål for vernet følges. De kan akseptere vern av området over kote 900 m.o.h. med noen justeringer.

Stugudal Fjell mener grensene må revideres i samsvar med intensjonen med vernet.

Enkeltpersoner aksepterer ikke den siste utvidelsen av verneforslaget med 7 km² som ble gjort nord i Langen og området Litllangen.

Sør-Trøndelag Bondelag ber om at området nord i Tydal kommune begrenses i samsvar med innspill fra enkeltpersoner.

Allskog forutsetter at arealet blir korrigert som resultat av høringen.

Tydal kommune mener at 55 km² som er angitt i nasjonalparkmeldingen vil gi riktig avgrensning for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde. Sekundært kan deler av de høyereliggende områdene i Skardsfjellet tas med i verneområdet.

Norges Fjellstyresamband (NFS) viser til innspill fra enkeltpersoner. NFS støtter på dette grunnlag alternativ 2 på 313,9 km² i tråd med FM's anbefaling etter lokal høring.

Norges Naturvernforbund støtter i hovedsak argumentasjonen og tilrådingen fra DN. De er tilfreds med at DN legger til grunn FM's opprinnelige tilråding for avgrensning av landskapsvernområdet ved Langen/Litllangen (Mahkalahke) og støtter dette forslaget på det sterkeste.

Norges Skogeierforbund peker på at området Litllangen ikke er omtalt som botanisk eller zoologisk verdifullt i utredningen. Forbundet mener en må legge til grunn minste arealforslag i det videre arbeidet med landskapsvernområdet.

Norges Bondelag viser til at det foreslåtte verneområdet omfatter et areal som er 116,2 km² større enn arealet som ble angitt aktuelt å verne gjennom st. meld. nr. 63. (1991-92). Bondelaget ber om at de verdier FM ønsker å sikre utover det arealet som angis å

være aktuelt i nasjonalparkmeldingen ivaretas gjennom virkemidlene i annet lovverk, gjennom plan- og bygningsloven, jordloven og skogloven.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) støtter på det sterkeste at DN har lagt FMs opprinnelige tilrådning om avgrensning til grunn. STHR krever at området på ca. 7 km² nord i Langen og omkring Litllangen (Mahkalahke) også må inngå i landskapsvernområdet. Det vises til at det er flere samiske kulturminner i dette området, og de mener derfor at hele området må vernes. Samtidig vises det til den foreslåtte verneforskriften der det fremgår at kulturminner, og særlig de tallrike samiske kulturminner er en del av verneformålet for landskapsvernområdet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) kan ikke anbefale en avgrensning i tråd med det som skisseres i nasjonalparkmeldingen slik enkeltpersoner foreslår. Dette fordi Møsjøenområdet har store verneverdier i form av samiske kulturminner, kvartærgeologisk interessante lokaliteter, utgjør deler av et botanisk verdifullt område fra Møsjøen i øst til området nord for Langen i vest og er et svært viktig viltområde med bl.a. forekomster av rødlista fuglearter. For øvrig har området i Gråsida store botaniske verdier og område øst for Vektarhaugen har interessant kvartærgeologi. Dessuten ønsker en å få med variasjonsbredden av naturverdier i Tydal kommune innenfor verneområdet. Derfor bør også de produktive skogområdene omkring Møsjøen være med.

I området ved Vektarhaugen trekkes grensa slik at en interessant kvartærgeologisk forekomst akkurat kommer innenfor det foreslåtte verneområdet. FM anbefaler derfor ikke å trekke grensa lenger øst ved Vektarhaugen. Av hensyn til inngrepsfri natur, viltverdier og samiske kulturminner ønsker ikke FM å imøtekomme ønsket om å trekke grensen lenger øst slik at den følger ryggen langs Langen sjø over mot Møsjødalen forbi Knuvltjern. Innspillet blir imidlertid dels imøtekommet ved at ca. 0,4 km² tas ut nord i Langen.

Etter lokal høring kom det fram nye opplysninger om at det er skogbruksinteresser i deler området nord for Langen i Tydal. Dette arealet var det siste som ble tatt inn i verneområdet. Området Litllangen (Mahkalahke) er dessuten det eneste delområdet som er inkludert i det foreslåtte verneområdet utelukkende på grunn av samiske kulturminner. Ellers i området inngår samiske kulturminner sammen med andre naturfaglige verneverdier som botaniske-, zoologiske-, kvartærgeologiske, landskaps- og friluftslivs verdier, samt inngrepsfrie naturområder.

Ut fra en samlet vurdering foreslår FM etter lokal høring at tilleggsarealet på ca. 7 km² som ble tatt inn i det foreslåtte verneområdet nord for Langen og omkring Litllangen trekkes ut. I tillegg til at de samiske kulturminnene i Mahkalahke går ut, vil en slik endring medføre at deler av et botanisk interessant område nord for Langen og over mot Møsjøen går ut. Landskapsvernområdet blir da 313,9 km² stort. Gnr./bnr. 191/1 i Tydal kommune kommer da utenfor verneforslaget. Til grunn for denne grenseendringen ligger også at samiske kulturminner i Mahkalahke kan ivaretas etter annet lovverk.

I tillegg til skogbruksinteressene i området er det også mange tanker og planer om næringsutvikling. Gjennom den foreslåtte justeringen av grensen vil disse interessene bli dels imøtekommet.

DN støtter FMs vurderinger og anbefalinger. Etter en totalvurdering anbefaler også DN at området på ca. 7 km² nord for Langen og omkring Litllangen tas ut av verneforslaget. DN presiserer at det her er gjort en avveining mellom ivaretagelse av registrerte kulturminner i området, et regionalt viktig område for biologisk mangfold og skogbruksinteresser. Den aktuelle biologisk mangfold lokaliteten er et botanisk verdifullt område av typen lågurtvegetasjon og kalkbjørkeskog i blanding. I fuktigere sig forekommer høgstaudesamfunn. Øst for Langen er det også rikmyr og ekstremrik myr. I dette tilfellet har en valgt å prioritere brukerinteressene fremfor de registrerte verneverdiene. Det understrekes at kulturminnene vil bli ivaretatt gjennom kulturminneloven, og biologisk mangfold av at den registrerte naturtypen er relativt godt representert andre steder innenfor det aktuelle verneområdet.

Sametinget mener at grensene til verneområdet må trekkes slik at de samiske kulturminnene ved Mahkalahke inngår som del av et helhetlig landskapsvern som inkluderer et naturlig samisk kulturlandskap. Sametinget er svært positiv til at de tallrike samiske kulturminnene i området omfattes av formålsparagrafen i utkastet til verneforskrift for landskapsvernområdet, og at sammenhengen mellom kulturlandskap og kulturminner vektlegges i forskriften. Etter Sametingets syn vil det derfor være svært uheldig om et samisk kulturlandskap med tilhørende kulturminner og kulturmiljøer oppstykket ved en unaturlig grensdragning av landskapsvernområdet. Det samisk kulturmiljøet ved Mahkalahke uttrykker en historisk brukskontinuitet knyttet til reindriften, og både sporene etter boplasser og næringsutøvelse vitner om kultur som har tilpasset seg endringer i tiden løp, og kulturminnene inngår således som del av en større helhet og sammenheng. Dersom området blir liggende i randsonen, utenfor landskapsvernet, så er Sametinget bekymret for at dette viktige kulturmiljøet i større grad vil utsettes for slitasje og fare for ødeleggelse. Selv om kulturmiljøet er fredet etter kulturminneloven, så vil et vern gjennom naturvernloven ytterligere styrke bevaringen. Dette særlig sett i forhold til virksomhet som ikke er meldepliktig etter plan- og bygningsloven, for eksempel kan en intensiv skogsdrift i området gi uheldige konsekvenser for kulturmiljøet.

MD støtter FMs og DNs vurderinger og anbefalinger. Til Sametingets merknad vil MD anføre følgende:

MD registrerer at både Fylkesmannen og DN etter en samlet vurdering har valgt å la Mahkalahke ligge utenfor landskapsvernområdet. MD noterer videre at hogst og salg av bjørkved har betydning for inntektene på eiendommene 191/1 og 192/1. Dette skal fortsette omtrent som nå uavhengig av om området tas inn i landskapsvernområdet eller ikke. Eieren av 192/1 opplyser at skogsdriften skjer med manuell hogst og uttransport med snøscooter. Dette er en skånsom skogsdrift som gir liten fare for terrengskader. MD mener derfor at faren for skader (dvs. fysiske skader på selve kulturminnene) på samiske kulturminner er liten. Det er også lovlig (og vanlig mange steder i Tydal-Rørros-området) å bruke traktor på barmark i forbindelse med skogsdrift. Dette kan derfor bli aktuelt også på eiendommen 192/1, slik det er på eiendommen 191/1. Barmarkskjøring kan gi skader på de samiske kulturminner, idet de for et utrent øye kan være vanskelig å se.

MD anser imidlertid faren for ødeleggelse av samiske kulturminner- og landskap som liten på eiendommen 191/1 der kulturminner er registrert. På eiendom 192/1 er det pr i dag ikke registrert samiske kulturminner, og det foreligger heller ingen planer om barmarkskjøring. MD er derfor av den oppfatning at området ikke tas med i verneplanen nå, men at dersom det senere skulle oppstå konflikter mellom næringsutøving og samiske kulturminner-/landskap i området, vil en komme tilbake til saken og iverksette hensiktsmessige løsninger. Det kan f.eks tenkes innføring av frivillige ordninger bl.a. ved å lage egne retningslinjer for skogsdrift i tilknytning til samiske kulturminner eller lovregulering av arealbruken. Bl.a. skal samiske kulturvernmyndigheter trekkes aktivt inn i et slikt arbeid.

MD viser for øvrig til DN's omtale og begrunnelse for å ta ut Mahkalahkeområdet.

7.1.4 Avgrensning i Røros kommune

En enkeltperson mener det beste er om hele setereiendommen ved Lillkåsvollen trekkes ut av verneforslaget, alternativt at grensa går rundt setertunet. En enkeltperson foreslår at veien inn til Storhåen og hytta der tas ut av verneforslaget. En grunneier mener verneforslaget båndlegger en del skog. Det foreslås derfor at grensa trekkes 100 m fra Hydda.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) mener det er viktig at vann og vassdragsnære områder ved Rien og Storhåen er med i verneområdet, og kan ikke anbefale å ta ut enkelte "lommer" i tråd med innspillene. Det vises til at aktuelle problemstillinger eventuelt kan løses på andre måter, for eksempel gjennom utforming av forskrifter. FM ønsker heller ikke å trekke grensa i en avstand på 100 m fra Hyddsjøen. Det vises til at hogstmodne granplantefelt kan avvirket og at det kan drives ordinært skogbruk i sone B. FM kan derfor ikke se at skogbruksinteressene i området blir nevneverdig berørt.

DN støtter FM's vurderinger og anbefalinger.

MD støtter FM's og DN's vurderinger og anbefalinger.

7.2 Forskriften for Skardsfjella og Hyllingsdalen landskapsvernområde

7.2.1 Generelt

Enkelt personer mener den foreslåtte verneforskriften er konservativ og ikke dekker det som er politisk vedtatt i det aktuelle området i dag. Det kreves at også andre næringsutøvere får tilsvarende rettigheter og åpninger som reindriftsnæringen, f.eks. i forhold til motorferdsel.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt mener verneforskriften må justeres i tråd med lovgivningen som reindrifta forvaltes etter. Alternativt må en gjennom dialog med reindrifta bli enige om forskrifter. Det vises til konsultasjonsavtalen mellom Sametinget og Regjeringa og til ILO-konvensjon-en. De mener det er beklagelig at den tilsynelatende positive innfallsvinkelen til fortsatt reindrift i området gjennom formålsparagrafen ikke gjenspeiles i for-

skriftene for øvrig. Dette gjelder særlig mulighetene for motorferdsel og oppføring av husvære og anlegg i reindriften.

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag /Hedmark mener begrensningene for reindriftnæringen i forhold til driftsforhold er for omfattende i de foreslåtte forskriftene. Dette kan føre til at reindriften i området ikke lenger blir bærekraftig. Også Reindriftsforvaltningen mener at vernemyndighetene gjennom dialog med dem og reindriftnæringen er forpliktet til å endre forskriftene slik at reindriften kan opprettholdes som i dag.

Stugudal Fjell kan ikke se at verneforskriftene på noe område tar høyde for turistenes behov for kunnskap og tilrettelegging av aktiviteter. De mener forskriftene må være mer dynamiske i forhold til framtidig utvikling av lokalt basert reiseliv og arealbruk.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at verneforskriften for landskapsvernområdet bygger på standard forskriftsmal for landskapsvernområder, utarbeidet av DN, og at dette må betraktes som dagens politikk på området.

Når det gjelder rettigheter og åpning for aktiviteter og tiltak i forbindelse med næring, må aktuelt lovverk, f.eks. lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, vurderes. Behovet knyttet til den enkelte næring må vurderes spesielt. FM viser til at andre næringer ikke nødvendigvis har samme behov knyttet til motorferdsel som reindriften.

FM har ikke grunn til å tro at dagens reindrift i det foreslåtte verneområdet vil komme i konflikt med verneformålet. Ut fra dagens driftsopplegg er det derfor ikke problematisk å gi reindriften rammer i samsvar med reindriftsloven. Verneforskriften skal imidlertid være en sikkerhetsventil slik at en kan regulere aktiviteter knyttet til utøving av reindrift som kan få uheldige virkninger på verneformålet – også i framtida.

FM viser til at verneforskriften for et landskapsvernområde skal være relativt restriktiv i forhold til nye tekniske inngrep som veier og bygninger. Forskriften åpner samtidig for omdisponering av eksisterende bygninger, riving/gjenoppsetting av bygninger og mindre utvidelser av eksisterende bygninger. Det skal også kunne legges til rette for produkter som turer med guide, organisert ridning og produkter knyttet til jakt og fiske. Det vises til Fjellteksten, som redegjør nærmere for gjeldende rammer. FM mener verneforslaget er utarbeidet innenfor de gjeldende rammer.

Norges Fjellstyresamband (NFS) støtter FM's forslag til endringer av verneforskrifter etter lokal høring. Generelt mener NFS at vernereglene må utformes og praktiseres slik at intensjonen i fjelloven ivaretas. Bruken må tilpasses "tida og tilhøva".

Norges Naturvernforbund stiller spørsmål om ikke verneforslaget åpner for en relativt liberal forvaltning og bruk preget av vår moderne tids muligheter, særlig med tanke på motorisert ferdsel i utmark.

Statens landbruksforvaltning mener hensynet til landbruksinteressene langt på veg er ivaretatt gjennom forslaget til forskrifter.

Norges Skogeierforbund mener verneforskriftene ikke må være til hinder for bruk av arealet i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) presiserer at forskriften for et verneområde må tilpasses det aktuelle reinbeiteområdet, og at ikke vanlig standard for-

skriftsmal bør benyttes. De forventer at forskriften i langt større grad tilpasses reindriften og mener at en er forpliktet til å utarbeide en forskrift som er i samsvar med reindriftsloven. STHR viser til at reindriftssamene har en sterk bruksrett som er hjemlet i bl.a. reindriftsloven, gammel sedvane og internasjonale konvensjoner. Dette gjelder bl.a. retten til beite, oppsett av hytter, gammer, anlegg, gjerder, ferdsel, opphold, trevirke, jakt, fangst, diske osv. De mener at disse rettighetene ikke kan begrenses gjennom en verneforskrift.

DN bemerker at vedlikehold av bygninger er tillatt og at det heller ikke kreves tillatelse til vedlikehold som gjøres med sikte på endret bruk. Bruksendring krever imidlertid ofte tillatelse etter plan- og bygningsloven og søknad om bruksendring må i alle tilfelle skjje på vanlig måte etter gjeldende lovverk.

DN presiserer at det fortsatt skal kunne drives reindrift i området og at det er tatt høyde for dette gjennom de foreslåtte bestemmelsene. Start og landing med helikopter og oppføring av nye bygninger i forbindelse med bl.a. utøving av reindrift, er aktiviteter som må omsøkes fordi en ønsker å kunne regulere eventuell uheldig utvikling. Det kan dessuten være nødvendig å legge premisser for hvordan slike aktiviteter og tiltak skal gjennomføres av hensyn til verneverdiene. En ønsker likevel at forvaltningen skal være så smidig som mulig. DN mener derfor at det bør gis flerårige tillatelser, evt. i tråd med gjeldende distriktsplan. Med bakgrunn i dette mener DN at det i tråd med verneformålet fortsatt vil kunne drives reindrift i området og at forskriften ikke er til vesentlig ulempe for næringen.

DN presiserer at den foreslåtte forskriften i stor grad er i tråd med gjeldende standard forskriftsmal for landskapsvernområder, også når det gjelder bestemmelsene om motorisert ferdsel. Samtidig er bestemmelsene tilpasset lokale forhold i området Skardsfjella og Hyllingsdalen etter kartlegginger og innspill fra berørte grunneiere, rettighetshavere og andre interesserte.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader.

7.2.2 Formål

En enkeltperson viser til at en har innlemmet Neavassdraget i verneforslaget, mens formålet egentlig er vern av øvre Glommas østre løp.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt mener det er beklagelig at formålsparagrafen ikke slår fast at ett av formålene med vernet er å bevare området til reindrift.

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag mener forslaget til formålsparagraf er positivt, men at dette ikke gjenspeiles i forslaget til bestemmelser.

Rørosbygdenes Skogeierlag mener en i høringsdokumentet har endret formål i forhold til det som var det opprinnelige stortingsvedtaket i 1986 og i 1992. Det vises til at det i forslag til formål står ”... ivaretagelse av naturgrunnlaget innenfor landskapsvernområdet er viktig for samisk kultur og næringsutnyttelse. Området skal kunne brukes til reindrift.” Sammen med Allskog viser skogeierlaget til at opprinnelig hensikt var å ta vare på verdiene i forhold til ... friluftsliv, kulturminner, dyreliv og landskapskvaliteter. Allskog mener reindriften har fått en rolle i høringsdokumentet som ikke var nevnt i utgangspunktet.

Enkeltpersoner har ikke tillit til at det er kartlagt samiske kulturminner i området og Allskog mener det må gjennomføres arkeologiske undersøkelser for å bekrefte/avkrefte påstandene om samiske kulturminner i området.

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet (NTNU) påpeker at Skardsfjella-Hyllingsdalen synes å være et kjerneområde for sørsamisk natur (kultur?), og at sørsamisk kulturlandskap opptrer innen store deler av området. NTNU mener en bør fokusere sterkere på de samiske kulturminnene i området.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) er klar over at en liten del av nedbørsfeltet tilhørende Neavassdraget er innlemmet i verneforslaget. Det er imidlertid de viktigste kvalitetene i området som fremheves i formålsparagrafen. Hovedformålet står i første setning i forslaget til formålsparagraf. Ivaretagelse av den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er delformål som gjelder deler av arealet.

FM viser for øvrig til at formuleringen i formålsparagrafen er i tråd med gjeldende praksis for verneområder der tamreindriften er viktig. Formålsparagrafen er i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder utarbeidet av DN. Når det gjelder konkrete tilpasninger i forskriften vises det til andre kapitler i dokumentet.

FM viser til at samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk fredet etter kulturminnelovens § 4 annet ledd. Det understrekes at det ikke er tvil om at mange samiske kulturminner i området er i denne kategorien. Dessuten anbefaler Sametinget at samiske kulturminner og kulturmiljøer skal være en del av verneformålet. På grunn av dette og at samiske kulturminner er så tallrike er de tatt inn som en del av formålet med vernet. De fleste kulturminnene i området er knyttet til samisk bruk. FM ser derfor ikke grunn til å endre verneformålet med tanke på samiske kulturminner eller samisk kultur og næringsutnyttelse.

FM skal foreslå formulering av verneformål ut fra de natur- og kulturverdiene som ønskes ivarettatt. Områdets egenart/særtrekk skal fremheves. NOU 1986:13 nevner kulturminner som en kvalitet i dette området. FM har derfor tatt inn ivaretagelse av kulturminner generelt og av samiske kulturminner spesielt som en del av formålet med vernet.

FM er enig med NTNU om at samiske kulturminner er en kvalitet med området som fortjener sterkere fokus og påpeker at en vil forsøke å bidra til dette, om området blir vernet.

Norges Fjellstyresamband (NFS) peker på at for å kunne ta vare på kulturlandskap og setermiljø, må det bli lagt til rette for beite og aktiv bruk av setrene.

Statens landbruksforvaltning mener det er positivt at det fremgår av formålsbestemmelsen at en tar sikte på å verne verdifulle innslag av kulturlandskap da dette kan ha betydning for tolking av andre deler av forskriften.

Norges Bondelag ber om at lokal verdiskapning med basis i de verdiene som dette landskapet representerer inngår som et av formålene med vernet.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) foreslår at "å sikre naturgrunnlaget for samisk kultur og reindrift" skal være en del av verneformålet.

DN viser til FMs vurderinger og støtter disse. Det presiseres at Neavassdraget er også innlemmet på grunn av landskapselementer og de store naturverdiene i området, samt for å sikre store, sammenhengende og inngrepsfrie økosystemer som helhet.

DN vil videre bemerke at formålet med opprettelse av landskapsvernområder er å ivareta ” egenartede eller vakre natur- eller kulturlandskap”, ikke for å sikre lokal verdiskaping eller næringsvirksomhet i verneområdene. Etter forskriftsmalen for landskapsvernområder er det ikke åpnet for å ta med næringsaktivitet som en del av formålet med opprettelsen av landskapsvernområder. Unntak fra dette er hensynet reindrift, som på grunn av sin kulturelle særstilling har vært nevnt i formålsparagrafen for verneområder i samiske områder og i tidligere forskriftsmaler. Dette må imidlertid betraktes som en generell opplysning om at de aktuelle områdene er viktige for samisk kulturutøvelse, ikke at reindrift som sådan er en del av formålet med vernet. Det skal likevel understrekes at opprettelse av et landskapsvernområde vanligvis ikke er til hinder for videreføring av tradisjonell næringsaktivitet, og at vernebestemmelsene utformes i tråd med dette. Det vises også til bestemmelsen som sier at det er tillatt med beite i området – dette gjelder også for bufe, ikke kun for reindriften. For å klargjøre dette og å unngå feiltolkninger omkring temaet mener DN det ville vært bedre om avsnittet med bruksutøvelse og næringer blir tatt ut av formålet og flyttet under de øvrige vernebestemmelsene.

Det er en del av verneformålet å verne om verdifulle innslag av kulturlandskap. DN støtter NFS' innspill om at det må legges til rette for beite og aktiv bruk av setrene. Verneforskriften er tilpasset dette formålet ved at for eksempel beite er tillatt. Videre er det gjennom forskriften gitt åpning for vedlikehold av bygninger og innretninger, drift og vedlikehold av jordbruksarealer i sone B, vedlikehold av eksisterende gjerder, anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerde i sone B osv. Det vil også kunne gis tillatelse til ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger, oppføring av nye bygninger som er nødvendige til bl.a. jordbruksformål og beitebruk, samt til anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding i sone A.

STHRs innspill i forhold til omtale i verneformålet imøtekommes ved at formuleringen fra standard forskriftsmal for landskapsvernområder da planarbeidet startet opp, er med i forslaget.

Sametinget er kritisk til merknaden om at omtalen om samisk kulturutøvelse og reindrift i formålsparagrafen kun er å betrakte som en generell opplysning og at reindriften ikke er en del av formålet med verneområdet. Formålsbestemmelsen viser etter Sametingets oppfatning til skranker for å kunne opprette landskapsverneområder, nærmere bestemt det samiske materielle kulturvern slik det følger av grl §110a, SP (FNs konvensjon om sivile og politiske rettigheter) art 27 og dertil relevant praksis fra FN's menneskerettskomité. Etter menneskerettsloven § 3 har SP forrang fremfor norsk lov om det skulle være motstrid. I forlengelsen av dette må formålsbestemmelsen også leses som et grunnleggende hensyn som må ivaretas ved vedtagelse av vern, altså der man har kommet til at vern som sådan ikke strider mot SP art 27, ses det likevel som nødvendig eller gunstig å påpeke det særlige materielle kulturvernet samene har i selve vernevedtaket (forskriftsfastsettingen) for at den totale løsningen skal være i tråd med regelen i SP art 27. Om miljøvernmyndighetene likevel fastholder en snever forståelse av naturvernloven og at denne ikke direkte hjemler annet enn ”klassiske” miljøhensyn, så er Sametingets re-

spons at da må enten loven endres, eller en ny lov om samisk arealvern utarbeides. Frem til noe slikt er vedtatt kan ikke Sametinget gå med på en endring av formålet.

MD vil presisere at omtalen av hensynet til ulike brukerinteresser i formålsbestemmelsen, er ment som en ren saksopplysning. Naturvernloven hjemler ikke adgang til å gjennomføre vern med sikte på å sikre behovene for en eller flere særskilte næringer eller brukergrupper. MD slutter seg for øvrig til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.3 Tilrettelegging

En enkeltperson krever at det må kunne settes opp gapahuk til bruk for fiske og oppsyn.

Norges Skogeierforbund foreslår at begrepet "enkel" tas ut av bestemmelsen i verneforskriften slik at den lyder: "*Tilrettelegging for lokalt reiseliv og turvirksomhet i henhold til forvaltningsplan etter § 5.*" Skogeierforbundet mener begrepet "enkel" er svært upresist. Det vises til at forvaltningsmyndigheten skal godkjenne plan for slik tilrettelegging og at det bør gi trygghet for at det ikke settes i verk tilrettelegging som er i strid med verneformålet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at oppsetting av gapahuker ikke bør skje i vesentlig omfang i området. I tilfelle dette skal tillates, er det en fordel om flere grunneiere kan samarbeide om et slikt tiltak i forbindelse med jakt, fiske og tur/reiselivsprodukt. Etter verneforskriften kan det gis tillatelse til enkel tilrettelegging for lokalt reiseliv og turvirksomhet. Oppføring av gapahuk for fiske og turvirksomhet kan behandles etter denne bestemmelsen.

Statens Landbruksforvaltning (SLF) viser til DNs høringsbrev der det pekes på eksempel på enkle tilretteleggingstiltak, som oppsetting av en mer permanent lavvo. DN skriver at dette kan betraktes som oppføring av en bygning og derfor ikke bør tillates. SLF mener dette ikke er i tråd med Regjeringens signaler om økt næringsmessig bruk av verneområder. I tråd med Regjeringens tiltredelseserklæring påpeker de at forvaltningen skal arbeide for at nasjonalparker og andre verneområder kan brukes som en ressurs for lokalsamfunnene og for lokal verdiskaping.

SLF peker også på at hvorvidt en lavvo kan tillates, må bero på en konkret vurdering av tiltaket, størrelsen, utforming og plassering og tiltakets eventuelle påregnelige virkninger for verneverdiene. SLF mener at i praksis trenger ikke en "permanent" lavvo være permanent på samme måte som en bygning. Den kan stå oppe deler av sommersesongen og tas ned om vinteren.

SLF viser også til at DN ser ut til å legge til grunn at slike tilretteleggingstiltak kun kan skje i "sone A". Det påpekes i denne sammenheng at det ikke er noen henvisning til sonering i denne bestemmelsen i forskriften. SLF legger derfor til grunn at bestemmelsen gjelder for hele landskapsvernområdet, ikke bare for sone A.

SLF er positive til at forskriftene åpner for enkel tilrettelegging, og de vurderer lavvo som et godt eksempel på et enkelt tiltak i denne sammenheng. SLF mener det må kunne gis tillatelse til å sette opp en lavvo etter en forvaltningsplan, alternativt etter søknad.

På bakgrunn av dette mener SLF at forarbeidene til forskriftene ikke må være direkte begrensende i forhold til denne typen tiltak, og at foredraget for fastsettelse av verneforskriftene må reflektere dette.

DN viser til FMs vurderinger. Det understrekes at det gjennom arbeidet med forvaltningsplan skal presiseres hva som menes med "enkel tilrettelegging." Ett eksempel kan være oppføring av gapahuk. Samtidig presiseres det at oppkjøring av skispor ikke skal behandles etter denne bestemmelsen, men etter bestemmelsen om motorferdsel i verneforskriften.

DN bemerker videre at "permanent" lavvo på mange måter må betraktes som oppføring av en bygning og vil derfor være forbudt etter verneforskriftens bestemmelser. En "permanent" lavvo og bruken knyttet til den kan f.eks. føre til uheldig kanalisering av ferdsl og slitasje i terrenget. En "permanent lavvo" vil dessuten foranledige behov for latriner/sanitære forhold osv. En lavvo kan således generere flere "innretninger" enn selve lavvoen. DN mener derfor at oppsetting av "permanent" lavvo ikke skal tillates innenfor verneområdet.

Ellers likestilles bruk av lavvo på tur med bruk av telt. Vanlig bruk av lavvo reguleres etter gjeldende regelverk, friluftslovens bestemmelser, og vernet vil ikke være til hinder for slik aktivitet. Jmfør friluftsloven § 9, 3. ledd om at telting eller annet opphold ikke er tillatt i mer enn 2 døgn om gangen uten eierens eller brukerens samtykke. Samtykke til lengre opphold trengs likevel ikke på høgjellet eller på område fjernt fra bebyggelse med mindre det må regnes med at oppholdet kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Dette betyr at oppsetting av "permanent" lavvo normalt heller ikke vil være i tråd med friluftslovens bestemmelser. Det vises også til plan- og bygningsloven § 85 om at midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg, herunder telt, ikke må plasseres slik at de hindrer allmenn ferdsl eller friluftsliv eller på annen måte fører til vesentlige ulemper for omgivelsene. Bestemmelsen sier videre at midlertidige eller transportable bygninger, konstruksjoner eller anlegg ikke må plasseres for et lengre tidsrom enn 3 måneder uten at kommunen på forhånd har gitt samtykke, og skal straks fjernes når tiden er utløpt, eller, hvis samtykke er gitt på ubestemt tid, når kommunen krever det.

Det presiseres at det kan gis tillatelse til andre enkle tilretteleggingstiltak i tråd med forvaltningsplan etter verneforskriftens § 3 punkt 1.3 bokstav g. I tråd med FMs forslag gjelder dette både i sone A og B.

MD slutter seg til FMs og DN's merknader og forslag.

7.2.4 Hytter og naust

Flere enkeltpersoner har spilt inn ønsker om å bygge nye hytter og naust i landskapsvernområdet. Det er også spilt inn behov om et evt. anneks/påbygg. Enkelte ønsker å rive eksisterende hytter og bygge nye og større. En enkeltperson krever å få sette opp et mindre overbygg/fjøs for storfe på beite og å pusse opp eller utvide gammelsetra Litlekåsvollen. En enkeltperson har planer om å sette opp jakt- og fangstbu ved Møsjøen, Skardørsjøen og Rotåsjøen. Enkeltpersoner har også spilt inn behov for båthus ved de

samme vannene, samt ved Vektarsjøen. Alternativt kan tillatelse til en reguleringsplan om fortetting av hytter ved Vektarhaugan være kompensasjon for vern. En enkeltperson har spilt inn ønske om gjenoppbygging av sæter på Møsjødalsvollen. En enkeltperson krever at bygningene på Langsvollen må kunne vedlikeholdes.

Sør-Trøndelag Bondelag og Allskog har spilt inn at det må gis rett til oppsetting av nye hus på setervollene forutsatt at det er dokumentert behov for utøvelse av næring, også nye næringer.

Røros kommune foreslår en bestemmelse om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av nye bygninger som er nødvendig til jordbruksformål, beitebruk og nye næringer. Med nye næringer menes bygninger til næringsmessig turisme, jakt og fiske.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt godtar ikke en forskrift som setter forbud mot å sette opp husvære som er nødvendige i reindriften. Det kreves at reindriften bruk av områdene forvaltes etter reindriftenloven. Subsidiært kan en diskutere brukersoner som er tilpasset dagens reindrift.

Trondhjems Turistforening (TT) er usikker på om tomten deres på gnr. 188 bnr. 105 ligger innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet og ønsker en avklaring på det. TT ønsker å bygge hytte på denne tomten.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener vernemyndigheten gjennom en forvaltningsplan må etablere en smidig praksis for restaurering/ombygging av bygninger, særlig på setervollene.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det ikke er åpnet for bygging av nye hytter innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Forskriften åpner imidlertid for at det kan gis tillatelse til å bygge et naust eller båthus ved Viglsjøen, samt restaurering/gjenoppbygging av sæter på Møsjødalsvollen. Dette må også behandles som en ordinær byggesak etter plan- og bygningsloven.

Det vil ikke bli gitt tillatelse til oppsetting av jakt-/fiskebuer ved Rotåsjøen, Søndre Skardørsjø eller Villskardsjøen. Dette er sentrale deler av et fjellområde som er tilnærmet urørt, og denne kvaliteten ønskes videreført. Det vises til at en enkeltperson har ei jakt-/fangstbu ved Møsjøen fra før, og det frarådes derfor at det oppføres flere på denne eiendommen.

Etter den foreslåtte verneforskriften kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til oppføring av nye bygninger som er nødvendige til jordbruksformål, beitebruk og reindrift. Dette vil gjøre det mulig med fortsatt bruk og videreutvikling av for eksempel setervollene innenfor området i landbruksnæring, slik det er definert i henhold til plan- og bygningsloven. Det betyr også at det kan gis tillatelse til restaurering av den gamle seterbu og oppføring av et mindre overbygg/fjøs for storfe på beite. FM anbefaler imidlertid ikke at muligheten for å gjenoppta en mer aktiv bruk av setrer i området skal gjelde "nye næringer". Dette kan gi en stor og uoversiktlig økning av bygningsmassen som kan gå på bekostning av formålet med vernet. Det er ikke aktuelt å gå utover det som kan tillates av bygninger i næring i LNF-områder. FM viser til veileder T-1382 fra MD til kommuneplanens arealdel. Der framgår det at husvære som er nødvendig for å utøve

primærnæring går inn under LNF-kategorien. Ut fra dette vil ikke FM foreslå endringer for å tillate oppføring av bygninger til ”nye næringer”.

FM er opptatt av at dagens reindrift skal ha vilkår som oppfattes som tilfredsstillende i det foreslåtte verneområdet. Samtidig ønsker FM at bestemmelsene i verneområdet skal gjøre det mulig å vurdere om et tiltak er nødvendig. Det er også viktig å kunne regulere utforming og plassering av tekniske anlegg og bygninger i forhold til landskap og naturkvaliteter. Den foreslåtte forskriften omhandler bl.a. husvære i forbindelse med utøving av reindrift. FM ser at det kan være uklart om tilsynsbuer i reindriften dekkes av dette punktet. På bakgrunn av lokal høring foreslår FM at ordlyden endres til ”Oppføring av nye bygninger som er nødvendige til jordbruksformål, beitebruk og reindrift.”

Hyttefeltet ved Væktarhaugan ligger utenfor det foreslåtte verneområdet. Evt. søknad om bygging av hytter i dette området må derfor behandles av kommunen etter plan- og bygningsloven. Håvolden og Langsvollen ligger også utenfor det foreslåtte verneområdet.

Standardheving på hytte, herunder en mindre økning i grunnarealet er hjemlet i den foreslåtte forskriften. Etter denne bestemmelsen kan det gis tillatelse til ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger. Det vil være mulig å benytte bygninger i området innenfor rammene av Landbruk Pluss, jf. veileder T-1443 fra MD og LMD. Gjennom forvaltningsplan vil det bli gitt rammer for aktuelle tiltak, både i forhold til størrelse, farge og utforming. Generelt vil mindre tilbygg inntil ca. 20 m² i samsvar med det som kan betraktes som lokal byggeskikk normalt tillates. Dette er imidlertid avhengig av bygningens opprinnelige størrelse.

Etter forskriften kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til å rive bygninger etter søknad. Før tiltaket kan tillates, må kulturvernmyndighetene godkjenne det. Bygninger som gjenreises kan evt. ha en standardheving og mindre økning i bygningsareal. Oppføring av et annekstil ei eksisterende hytte vil betraktes som et nytt fritidsbygg og vil normalt ikke tillates.

FM anbefaler at TT gjennom en avtale med private grunneiere kan benytte eksisterende bygninger i området som overnattingskvarter. Dersom det ikke lar seg gjøre å få til en slik leieavtale ønsker FM at det likevel skal være åpning for å kunne sette opp en ny bygning til dette formålet. Det foreslås derfor å ta inn en bestemmelse i forskriften om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til: ”*Etablering av overnattingskvarter for turistforeningen.*” FM presiserer at dette bør være en mindre selvbetjent hytte på ca. 50 m².

Norges Bondelag viser til at FM etter lokal høring har uttalt at ”Tvert imot kan et vern som foreslått gi nye muligheter innenfor reiseliv og turistnæringen, jf. Fjellteksten.” På bakgrunn av dette foreslår FM at bestemmelsen om ”*Ombygging og utvidelse av eksisterende bygninger*” også omfatter ”*nye virksomheter.*” Det vises til plan- og bygningslovens definisjon av landbruk og veileder Landbruk Pluss som definerer hva som ligger innenfor landbruksvirksomhet. Videre foreslås det at bestemmelsen som åpner for ”*Oppføring av nye bygninger.*” endres slik at den omhandler *landbruksformål* i stedet for *jordbruksformål*.

DN presiserer at et vern i området ikke vil være til hinder for vedlikehold av bygninger og andre anlegg, jf. verneforskriftens § 3 punkt 1.2 bokstav a. Det understrekes at vedlikehold ikke omfatter ombygginger eller utvidelser. Dette må det søkes om, jf. den fore-

slåtte forskriftens § 3 punkt 1.3 bokstav a. Vedlikehold skal også være i samsvar med tradisjonell byggeskikk. DN vil videre peke på at når bærende konstruksjoner skiftes ut og bygningen fremstår som i det vesentligste fornyet, jf. plan- og bygningslovens § 87, er det ikke lenger tale om vedlikehold, men en ombygging. Det avgjørende i vurderingen ved spørsmål om det gjelder vedlikehold eller ombygging er således hvorvidt bærende konstruksjoner skiftes ut og om bygningen fremstår som i det vesentligste fornyet.

I samiske områder åpnes det for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til oppføring av bygninger som er nødvendig for utøvelse av reindrift. DN presiserer at det er behovet i forbindelse med selve reindriftnæringen som skal vurderes i det enkelte tilfelle.

Beite er en naturlig del av jordbruk og reindrift. DN anbefaler derfor å opprettholde den opprinnelige bestemmelsen i verneforskriften om ”Oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendige til jordbruksformål, beitebruk og reindrift.”

FM anbefaler at TT kan gis tillatelse til å sette opp en hytte i området med formål som overnattingskvarter. Det er i så fall en forutsetning at de ikke får bygge på den aktuelle tomten like utenfor det foreslåtte verneområdet. DN støtter FMs vurdering. DN presiserer at ei eventuell hytte innenfor verneområdet skal ha et allmenntillegget formål og at tiltaket skal skje i samsvar med forvaltningsplan. DN foreslår ordlyden endres slik at det går klart fram at ei eventuell hytte innenfor området utelukkende skal ha et allmenntillegget formål.

DN viser til at i følge jordskiftesak nr. 2/1953 over Brekken sameie bruk under gnr. 78-102 og 132, Røros kommune, kan det settes opp til sammen 29 naust. 14 av disse er ikke bygd. Det er gjennom forskriften gitt åpning for at disse naustene kan settes opp for personene som omfattes av jordskiftet. Forutsatt at det er enkle naust for oppbevaring av båt og fiskeutstyr vurderes oppføring av de aktuelle naustene ikke å være i vesentlig strid med verneformålet. Tiltakene skal skje etter retningslinjer fastsatt i forvaltningsplan.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.5 Uttak av torv

En enkeltperson krever at uttak av torv må være tillatt.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at flere bygninger i landskapsvernområdet har torvtak. Over tid vil det være behov for å kunne ta torv i området til vedlikeholdsarbeid, tilbygg og eventuelle nybygg. FM foreslår derfor følgende nytt punkt i verneforskriftens § 3 kap. 2: ”*Forvaltningsmyndigheten kan etter søknad gi tillatelse til uttak av torv til bruk på tak på bygninger i landskapsvernområdet.*”

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag (STHR) foreslår at følgende tas inn i verneforskriften: ”*Torv til gammer i reindriften.*”

DN støtter FMs vurderinger og anbefalinger. Etter innspill fra STHR foreslås det at det tas med i bestemmelsen at det kan gis tillatelse til å ta ut torv til gammer i landskapsvernområdet.

MD slutter seg til FMs og DNs vurderinger og forslag.

7.2.6 Veger

Enkeltpersoner mener et vern vil øke trafikken på Thorsvollveien. Bruksretter og vedlikeholdsansvar er uavklart. Dette må avklares ved et vern i området.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener tilrettelegging av vinterveger i forbindelse med skogsdrift generelt bør tillates. Styret mener også enkel utbedring utover vanlig vedlikehold av kjørespor bør tillates der dette er rasjonelt for skogsdrift.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) bemerker at det ikke er FMs oppgave å avklare bruksretter og vedlikeholdsansvar for vegen. Det er et forhold mellom grunneier og Røros kommune.

Etter den foreslåtte verneforskriften må eventuell tilrettelegging av vinterveier for skogsdrift omsøkes. For å myke opp dette foreslår FM at tilrettelegging av vinterveier kan skje uten søknad dersom det er i samsvar med retningslinjene i forvaltningsplanen.

Statens landbruksforvaltning (SLF) forstår det slik at FM og fylkeslandbruksstyret med tilrettelegging for vintertransport mener snøpakking og ikke terrenginngrep. SLF kan ikke se at tiltak som ikke innebærer terrenginngrep bør reguleres strengere enn motorferdsel i forbindelse med skogsdrift og vedhogst for øvrig. Det vises til at bestemmelsen om tilrettelegging for vinterveg bør være tilsvarende som for motorferdsel i forbindelse med skogsdrift og vedhogst. De foreslår derfor at den aktuelle bestemmelsen endres.

DN presiserer at tilrettelegging av vinterveger kan medføre terrenginngrep som kan virke negativt på verneformålet, for eksempel planering eller grøfting av vegen. Det påvirker ikke nødvendigvis bare plantelivet. DN har derfor lagt FMs opprinnelige tilrådning til grunn slik den var foreslått i høringsdokumentet for planarbeidet. Forskriften § 3, pkt. 1.3 f lyder derfor: *"Tilrettelegging for vinterveger for transport av tømmer i sone B."*

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.7 Uttak av stein og løsmasser

En enkeltperson krever at uttak av stein og sjøgrus må tillates.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at uttak av stein og sjøgrus vil være forbudt etter verneforskriften. Det er ikke ønske om å åpne for dette i nevneverdig omfang. FM vil ikke anbefale å endre forskriften for å tillate uttak av sand og grus.

DN viser til at bl.a. den urørte vassdragsnaturen knyttet til Glommas kilder er av særlig verdi i landskapsvernområdet, jf. verneformålet. DN bemerker i denne sammenheng at det er nødvendig med et forbud som hindrer fjerning av store steiner, samt uttak av grus fra bl.a. Øvre deler av Glomma. Dette forbudet vil likevel ikke være til hinder for at folk kan ta med seg mindre løse steiner som suvenirer el.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.8 Anlegg innen jordbruk og reindrift

En enkeltperson krever å få gjerde inn innmarka og sette opp gjerde i utmarka for beite.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt godtar ikke en forskrift som forbyr å sette opp anlegg som er nødvendige i reindriften. De krever at reindriften bruk av områdene forvaltes etter reindriftenloven. Subsidiært kan en diskutere brukersoner som er tilpasset dagens reindrift.

Reindriftenforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark mener at retten til vedlikehold og tilpasning til stadig skiftende krav til anlegg ikke kan begrenses i verneforskriften. Grensegjerdet mellom Norge og Sverige skal kunne vedlikeholdes tilfredsstillende. Det kan også bli behov for en utvidelse av dette. Det foreslås at bestemmelsene endres slik at reindriftnæringen har rett til å vedlikeholde, bygge om, utvide og bygge nye gjerder og anlegg dersom behov eller krav fra sektormyndigheter tilsier det.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at et vern ikke vil være til hinder for oppføring av gjerder i sone B. I sone A må det imidlertid søkes om å få etablere slike innretninger. FM viser til at sone A er mer urørt og ligger generelt lenger unna vei enn sone B. Derfor er det ønskelig med strengere regulering av nye tekniske anlegg i sone A enn i sone B.

Reindriften har imidlertid behov for å sette opp midlertidige gjerder. For å få en mest mulig fleksibel ordning foreslår FM et tillegg til forskriften om at vernet ikke vil være til hinder for; ”*Anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding i sone B, samt oppsetting av midlertidige gjerder i reindriften i sone A.*”

Et vern vil heller ikke være til hinder for vedlikehold av anlegg knyttet til reindrift.

For å gjøre forholdene mest mulig forutsigbare for reindriften, er FM innstilt på at det gis flerårige tillatelser med rammer som beskriver behovene til reindriften.

DN viser til FM's vurderinger og anbefalinger. Det er foreslått en egen bestemmelse om at forskriftene ikke er til hinder for vedlikehold av eksisterende gjerder. DN mener denne bestemmelsen er unødvendig og foreslår at den tas ut. DN viser til at gjerder regnes som anlegg og at et vern ikke vil være til hinder for vedlikehold av bl.a. slike innretninger.

DN foreslår at ordlyden i bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til oppføring av bygninger som er nødvendige til jordbruksformål, beitebruk og reindrift, tilpasses standard forskriftsmal for landskapsvernområder. Bestemmelsen omfatter da også anlegg og lyder: ”*Oppføring av bygninger og anlegg som er nødvendige til jordbruksformål, beitebruk og reindrift.*” Gjerder og sanketrøer betraktes som slike anlegg. Dette gjør bl.a. oppsetting av slike innretninger mulig, både i forhold til husdyr og reindrift, også i sone A. Med en slik bestemmelse blir bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til anlegg av sanketrøer og nødvendig gjerding i sone A unødvendig. DN foreslår derfor at den tas ut.

MD slutter seg til FM's og DN's merknader og forslag.

7.2.9 Energiforsyning

Enkeltpersoner mener det er muligheter for småkraftverk i Møåa.

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) uttaler at vernebestemmelsene ikke må sette fullstendig stopp for etablering av større overføringsledninger. Et vern må ikke hindre reinvestering, drift, og vedlikehold av eksisterende anlegg i området, for eksempel kraftledningen som krysser Hydda.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det av hensyn til kvartærgeologiske verneverdier og viltverdier i området ikke er gjort justering av vernegrensen i området Møåa. Det er derfor ikke aktuelt med kraftutbygging her.

Etter verneforskriften kan kraftledningen i Brekken brukes og vedlikeholdes. Etter søknad kan det også gis tillatelse til bruk av motorkjøretøy til slikt vedlikehold.

DN viser til FMs vurderinger. Etter innspill fra NVE anbefales det å ta inn bestemmelsene fra standard forskriftsmal om at bestemmelsene ikke er til hinder for ”*Oppgradering/fornyelse av kraftanlegg og kraftlinjer for heving av spenningsnivå og økning av linjetverrsnitt når dette ikke fører til vesentlige fysiske endringer i forhold til verneformålet.*”

Det foreslås også at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til ”*Oppgradering/fornyelse av andre energi- og kraftanlegg.*”

MD viser til at det er en 22 kV luftlinje som krysser Hydda innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet. Hensynet til den eksisterende kraftlinja er ivaretatt gjennom egne bestemmelser om kraftanlegg/kraftlinjer i verneforskriften for landskapsvernområdet. Departementet legger følgende til grunn:

1. Bestemmelsene åpner for drift og vedlikehold av eksisterende energi- og kraftanlegg. Vedlikehold omfatter blant annet utskifting av komponenter knyttet til kraftledninger (liner, isolatorer, master, traverser m.v.) i samsvar med anleggets tillatte egenskaper i forhold til konsesjon etter energiloven. Oppsetting av master med annen utforming enn eksisterende anlegg, omfattes normalt ikke av bestemmelsene på dette punkt. Ved utskifting av master eller andre komponenter, skal master og komponenter som er mest mulig lik eksisterende benyttes, med mindre overgang til andre typer master og komponenter vil redusere anleggets innvirkning på verneverdiene uten urimelige kostnader eller ulemper for anleggseieren, jf energiforskriften § 3-4.

I forbindelse med vedlikehold vil det kreves særskilt tillatelse for motorferdsel fra forvaltningsmyndigheten for verneområdet. Det presiseres at forvaltningsmyndigheten vil kunne gi tillatelser av lengre varighet på bestemte vilkår, slik at det ikke må søkes for hvert enkelt tilfelle. Unødig tungvint drift og vedlikehold kan på denne måten unngås, samtidig som forvaltningsmyndigheten kan sikre en mest mulig skånsom motorisert ferdsel i forhold til verneverdiene.

2. Bestemmelsene presiserer at tiltakshaveren kan foreta nødvendig istandsetting ved akutte utfall av anleggene. Ved akutte feil på anleggene kan det oppstå behov for umiddelbar reparasjon av installasjoner som medfører bruk av motorkjøretøy. I slike akutte

tilfeller vil det ikke være tid til å innhente tillatelse til bruk av motorkjøretøy i verneområdet, dersom den nødvendige motorferdselen ikke allerede er tillatt i allerede gitt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. I slike tilfeller forutsettes det at motorferdsel skjer mest mulig skånsomt, og at det snarest mulig i ettertid meldes fra til ansvarlig forvaltningsmyndighet for verneområdet.

3. Oppgradering og/eller fornyelse av kraftledninger for heving av spenningsnivå og øking av linjetverrsnitt er tillatt når dette ikke forutsetter vesentlige fysiske endringer i strid med verneformålet. Bestemmelsen omfatter tilfeller hvor det oppføres andre typer master, ved oppsetting av større master eller opphenging av nye liner m.v. som endrer anleggets egenskaper i forhold til hva det er gitt konsesjon til å etablere, og når endringen ikke innebærer en vesentlige fysisk endring i forhold til formålet med vernet. Eksempel på tiltak kan være endring av driftsspenning eller linetykkelse. Oppgraderinger som innebærer bruk av større eller endrede master kan også omfattes dersom det ikke kommer i konflikt med verneverdiene.

4. Oppgradering/fornyelse av kraftledninger som ikke faller inn under ovennevnte, skal behandles etter søknad. Med dette siktes til tilfeller hvor oppgraderingen eller fornyelsen kan innebære en vesentlig fysisk endring i strid med verneformålet. Vurderingen av om oppgraderingen eller fornyelsen innebærer en vesentlig fysisk endring i forhold til formålet med vernet, vil være en konkret vurdering av tiltakets samfunnsmessige betydning satt opp mot hensynet til verneformålet i det enkelte tilfelle. Det antas at slike dispensasjoner under normale omstendigheter vil kunne gis. Hensikten med konkret søknad er også å etablere en kontakt i forkant mellom tiltakshaver og forvaltningsmyndigheten for verneområdet med sikte på å drøfte avbøtende tiltak slik at mulige negative konsekvenser for verneformålet som følge av anlegget i størst mulig grad reduseres og dermed synliggjøres allerede i søknaden. Hensikten er ikke å diskutere nedleggelse eller dramatiske omlegginger av det eksisterende anlegget, men derimot en mest mulig skånsom utforming og mindre justeringer av anlegget. Opprettholdelse av luftledning i det samme området skal normalt aksepteres. Ved vurderingen skal det legges vekt på tiltakshaverens plikter etter energiloven til å sørge for å holde anlegget i tilfredsstillende driftssikker stand, herunder sørge for vedlikehold og modernisering som sikrer en tilfredsstillende leveringskvalitet. Ved vurderingen skal det også legges vekt på plikten til ved planlegging, utførelse og drift av elektriske anlegg å sørge for at allmennheten påføres minst mulig miljø- og landskapsmessige ulemper i den grad det kan skje uten urimelige kostnader eller ulemper for konsesjonæren.

5. Nye kraftledninger krever særskilt tillatelse etter vurdering av konkret søknad. Det presiseres at vurderingen her kan være forskjelling fra situasjoner med oppgraderinger eller fornyelser av anlegg som er i drift på vernetidspunktet. Hvis et planlagt nytt anlegg ikke er i direkte konflikt med verneformålet, kan det gis tillatelse til et slikt tiltak.

7.2.10 Merking av stier og løyper

Trondhjems Turistforening (TT) ønsker en hjemmel for å videreføre tradisjonen de har med å merke ruter gjennom området og for å sikre den naturlige sammenhengen mellom Femundsmarka, Sylan og Kjølifjella.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det gjennom forskriften er åpnet for at forvaltningsmyndigheten etter søknad kan gi tillatelse til omlegging av stier, samt etablering og merking av nye stier.

DN viser til FMs kommentar. Bestemmelsen er endret i tråd med formuleringen fra standard forskriftsmal for landskapsvernområder. Den omhandler oppsetting av skilt og merking av nye stier. Det presiseres at merking av nye stier omfatter både omlegging og etablering av nye stier.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.11 Beiting

En enkeltperson uttaler at beite i utmarka kan bli aktuelt i framtida.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at beite vil være tillatt i området. Dette gjelder både dagens bruk og eventuelle ønsker om å gjenoppta beite for bruk som ikke har dyr på beite i dag.

DN viser til FMs vurdering.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag. MD vil for øvrig bemerke at som følge av FMs merknad er adgangen til å innføre en egen forskrift for å regulere eller forby beiting tatt ut av forskriften.

7.2.12 Skogbruk og uttak av ved

En enkeltperson krever å kunne hogge ved for eget bruk og salg. Enkeltpersoner opplyser at bjørkeskog ved nordenden av Langen er en del av gårdens næringsgrunnlag gjennom hogst av ved. Det drives plukkhogst enkelte steder. Enkeltpersoner viser til at det er store ressurser til vedproduksjon fra Møsjøen og nordover. En enkeltperson opplyser at store deler av gårdens produktive skogareal ligger innenfor området, og at dette er viktig i forbindelse med vedproduksjon. En enkeltperson uttaler at det kan bli aktuelt å ta ut ved i sone A i framtida, dvs. over grensa for vernskog.

Rørosbygdenes skogeierlag uttaler at utnyttelse av bjørkeskogsressursene er av stor betydning for næringsgrunnlaget. Det er avgjørende å kunne bruke moderne hogstutstyr. De krever at slikt utstyr kan brukes. Også Allskog mener det må legges til rette for at skogsdrift kan gjennomføres med dagens teknologi.

WWF-Midt-Norge undrer seg over at en frivillig sertifiseringsordning som Levende Skog knyttes til forvaltningsforskriftene her. De mener Levende Skog er alt for dårlig til å sikre verneverdier i et landskapsperspektiv og at det må stilles strengere krav til skogsdrift i et landskapsvernområde enn det gjøres ellers i skogbruket. WWF mener dette bør omfatte:

- Nei til inngrep i INON-områder
- Bare lukket hogst og plukkhogst, men maksimalt uttak av 50 % av kubikkmassen
- Sikre bevaring av alle areal med gammelskog

- Nei til all hogst i gammel naturskog og nøkkelbiotoper

WWF mener skogsdrift i sone A bør strammes inn slik at det bare er tillatt å bruke maskiner og utstyr som ikke gir terrengskader. De mener skogsmaskiner ikke skal kunne brukes. Ikke-stedegne skogdannende arter bør imidlertid tas ut, og erstattes med bjørkeskog over tid.

Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag mener det basert på en kartlegging av skogressursene, bør vurderes en vernesone B i Møsjøområdet hvis dette er forenlig med verneformålet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det er vedressurser vest og nord for Møsjøen, i foten av Gråsida, og nord for Langen. Disse områdene er i sone A der det foreslås at det kan skje plukkhogst av ved. Det betyr at 50 % av kubikkmassen skal stå igjen etter hogst.

For å bedre mulighetene for skogsdrift i Tydalsdelen av verneområdet foreslår FM at det legges inn et område med sone B vest og nord for Møsjøen, i foten av Gråsida for området under ca. kote 800. I sone B foreslås langt på veg samme rammer for skogbruk som det som gjelder utenfor verneområdet. Det innebærer at det her bl.a. kan hogges ved for eget bruk og salg.

FM viser til at skogsdrift og uttak av ved kan skje i medhold av forvaltningsplan. FM foreslår at hogst skal skje i form av gjennomhogst eller plukkhogst. I sone A anbefales det at hogst kun skal foregå som plukkhogst. Etablering av ny skog skal skje ved naturlig foryngelse. Retningslinjene for skogsdrift legger opp til at moderne hogstutstyr skal kunne brukes i sone B innenfor det foreslåtte landskapsvernområdet forutsatt at det ikke blir varige terrengskader. Dette innebærer at det må brukes relativt lett utstyr på barmark, eller at drifta må skje på snødekt mark. Det vises ellers til at de foreslåtte retningslinjene er på linje med de som i dag gjelder i vernskogen i Røros og i forhold til Levende Skogs standarder.

FM viser ellers til at et landskapsvernområde ikke kan gi strenge restriksjoner på skogsdrift, men kan gi føringer for drifta for bl.a. å opprettholde et skogbilde som er viktig for landskapsbildet i området. Rammene som er skissert i verneforslaget vil bevare et kontinuerlig skogbilde i de skogkledde arealene innenfor landskapsvernområdet. FM viser videre til at viktige arealer med gammelskog inngår i de foreslåtte naturreservatene, særlig Viglåa naturreservat. FM mener dette er tilstrekkelige arealer med skog avsatt til "fri utvikling" i dette verneforslaget. FM mener det vil være et for stort inngrep overfor grunneierinteressene å si nei til uttak av mer enn 50 % av kubikkmassen i hele området og nei til all hogst i naturskog.

Statens landbruksforvaltning (SLF) peker på at det i verneforskriften for det foreslåtte landskapsvernområdet framgår at alle typer hogst skal skje i medhold av forvaltningsplan og at hogst skal skje i form av gjennomhogst og plukkhogst. SLF mener dette er to begreper som ikke er entydig definert i Norge.

Norges Skogeierforbund mener at forvaltning av skogen skal skje etter skogbruksloven med tilhørende forskrifter. De mener at dagens skogbrukspraksis som er konkretisert i *Forskrift om bærekraftig skogbruk* og Levende Skogs standard for et bærekraftig norsk

skogbruk vil sikre at miljøhensyn blir tatt og at det vil skje etter oppdaterte lover, forskrifter og miljøstandarder.

DN viser til FMs vurderinger og anbefalinger. Det vises også til merknaden fra SLF om at begrepene 'gjennomhogst' og 'plukkhogst' ikke er entydig definert i Norge. DN anbefaler på bakgrunn av dette at forskriften endres slik: *"Skogsdrift og hogst av ved kan skje i samsvar med forvaltningsplan. Hogst skal skje i form av plukkhogst. Etablering av ny skog skal skje ved naturlig foryngelse. Ved evt. uttak i sone A skal 60 % stående kubikkmasse stå igjen."*

Forutsatt en omløpstid på 100 år, og på grunnlag av skogfaglige vurderinger er bestemmelsen noe skjerpet gjennom bestemmelsens siste setning i forhold til FMs anbefaling om at 50 % av stående kubikkmasse skal stå igjen etter hogst i sone A.

DN anbefaler videre at følgende retningslinjer i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder legges til grunn i en forvaltningsplan:

- *Lukkede hogstformer bør benyttes*
- *Områder som vesentlig preger skogbildet skal bevares*
- *Bekkedaler, urskoglommer, koller og tiurleiker skal bevares*
- *Edellauvskog og arealer med fuktskog skal ikke hogges*
- *Etablering av ny skog skal fortrinnsvis skje ved naturlig foryngelse*
- *Ved behov kan suppleringsplanting av stedegne treslag benyttes*

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.13 Dyrelivet

Enkeltpersoner forutsetter at tradisjonelle rettigheter til jakt og fiske blir som før, herunder også utleie.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at regler for jakt og fiske, herunder også utleie, ikke vil bli endret gjennom verneforslaget, unntatt når det gjelder motorisert ferdsel knyttet til aktivitetene.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag foreslår at en henvisning til reindrifftsrettens regler føyes til verneforskriftens bestemmelser om jakt og fiske.

DN viser til FMs vurdering. DN peker på at 'reindrifftsretten' er et meget omfattende begrep og favner videre enn det som er tema for verneforskriften, bl.a. privatrettslige forhold. Det er lite hensiktsmessig å ta opp slike forhold i en verneforskrift. Det kan videre være uenighet om hva som menes med begrepet, og det gjør det lite presist. DN anbefaler derfor ikke å ta inn ordlyden "etter reindrifftsrettens regler". Subsidiært anbefaler DN at formuleringen "reindrifftsloven" benyttes i stedet, selv om dette er unødvendig.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.14 Ferdsel

Enkeltpersoner viser til at utvidelse av vernegrensa på vestsida av Gråsida er nært et hyttefelt, og at det er aktuelt å bruke området til ulike aktiviteter. Det påpekes også at begrensning av ferdsel vil hindre eksistensen til turistnæring i området. Videre vises det til at økt ferdsel som følge av et vern vil forstyrre hjorten i området. Forsøpling vil også være et problem.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at et vern ikke vil være til hinder for vanlig uorganisert ferdsel eller jakt i området.

Det pekes på at det vil være behov for å regulere organisert virksomhet i verneområdet som kan skade naturmiljøet. FM kan ikke se at dette vil være et problem for aktører som ønsker å drive organiserte aktiviteter i området.

FM vil ta opp ferdselsproblematikken omkring Torsvollen etter at et eventuelt vern er vedtatt.

Norges Naturvernforbund (NNV) påpeker at vernestatus normalt betyr økt ferdsel. NNV er sterkt imot at ferdsel som setter spor får utvikle seg.

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag foreslår at følgende tas inn i verneforskriften: *"Telting utover en uke på samme sted krever særskilt tillatelse fra forvaltningsmyndigheten. Dette gjelder ikke vanlig vandretelt eller bruk av lavvo i reindriftsnæring."*

DN presiserer at det som er avgjørende for hvorvidt en aktivitet krever tillatelse fra forvaltningsmyndigheten er om det er organisert ferdsel og om den kan skade naturmiljøet. Det bør presiseres i forvaltningsplan når organisert ferdsel må omsøkes. I tråd med ny forskriftsmal for landskapsvernområder presiserer DN at forskriftens bestemmelse endres til *"Organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet må ha særskilt tillatelse av forvaltningsmyndigheten, jf. forvaltningsplan"*. Bestemmelsen skal bl.a. være med å sikre sporløs ferdsel i verneområdene.

DN finner ikke grunn til å ta inn en egen bestemmelse om telting i verneforskriften. Det vises til friluftslovens gjeldende bestemmelser om at telting eller annet opphold ikke er tillatt i mer enn 2 døgn om gangen uten eierens eller brukerens samtykke, jf. § 9, 3. ledd. Samtykke til lengre opphold trengs likevel ikke på høgfjellet eller på område fjernt fra bebyggelse med mindre det må regnes med at oppholdet kan medføre nevneverdig skade eller ulempe. Det presiseres imidlertid at teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer betraktes som organisert ferdsel som kan skade naturmiljøet. Slike aktiviteter må derfor omsøkes.

MD viser til bestemmelsen pkt. 4.3 om sykling og organisert bruk av hest bare skal være tillatt på veier eller traseer godkjent for slik bruk i forvaltningsplan. I perioden fram til forvaltningsplan foreligger, vil forvaltningsmyndigheten midlertidig godkjenne slike løyper/traseer slik at disse aktivitetene ikke blir hindret/stopper opp. MD slutter seg for øvrig til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.15 Motorferdsel

En enkeltperson krever at den gamle seter-/flyttveien fra Riosen opprettholdes. Det pekes også på at veien til Storhåen er bygd som skogsbilveg, og at det må være tillatt å kjøre med både personbil, samt lastebil og traktor på vegen. En enkeltperson påpeker at eldre og uføre må ha mulighet til å komme seg til utmarksområdene med snøskuter. Enkeltpersoner viser videre til at det vil være behov for motorisert transport i forbindelse med både jakt og fiske, turisme, vedhogst, vedlikehold av eiendommer og bygninger, samt i forbindelse med næringsutøvelse som tilsyn, transport og sanking av dyr på beite, oppsyn, for private ærend mm. Flere finner det urimelig at utfrakting av elg begrenses kun til beltegående terrengkjøretøy.

Røros kommune foreslår at bestemmelsen om at det skal gis melding til oppsynet før uttransport av sykt/skadd/nødslaktet bufe og tamrein utelates. Det pekes på at en slik bestemmelse medfører unødvendig administrasjon.

I forbindelse med frakt av ved og skogsdrift er det ellers spilt inn fra flere enkeltpersoner behov for bruk av både snøskuter og traktor med lastebærer, tømmervogn og kran. Det pekes også på behov for transport av varer, utstyr og materialer osv. til bygninger i området, inkludert eiendommene på Langen og Møsjødalvollen.

Sør-Trøndelag Bondelag krever at landbruksnæringen og nye næringer gis rett til bruk av helikopter i næringsutøvelsen. Sammen med Allskog mener laget at det må gis uhindret rett til motorisert ferdsel langs eksisterende traktorveier og ferdselsårer både sommer og vinter. Dette gjelder også nye næringer.

I forbindelse med utøving av næring har en enkeltperson uttalt at det må gis dispensasjon for motorferdsel på samme måte som i reindriftnæringa.

Flere har ønsket om å få drive leiekjøring i området.

Flere har spilt inn at det må være mulig å kjøre opp skispor i området.

En enkeltperson mener verneforslaget åpner for en relativt liberal forvaltning og bruk som ikke avviker nevneverdig fra det som reguleres etter lov om motorferdsel i utmark. Han viser også til at det på svensk side er en snøskuterled fra Funäsdalen til Hyddsjøen som brukes mye i forbindelse med bl.a. isfiske. Dette medfører trafikk og motorstøy inn i de mest sentrale og minst tilgjengelige delene av verneområdet. Denne leden bør derfor legges om.

Riast/Hylling reinbeitedistrikt påpeker at det er vanskelig å angi behovet for bruk av motoriserte kjøretøyer for reindrifta i tid og rom. De godtar ikke en forskrift som forbyr eller påbyr dem å søke om dispensasjon for bruk av motoriserte kjøretøy. De krever at reindriftas bruk av området forvaltes etter reindriftsloven. Subsidiært kan brukssoner tilpasset dagens reindrift diskuteres.

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark mener reinbeitedistriktet må ha det overordnede ansvaret for at bruken av barmarkskjøretøy begrenses til det som er nødvendig. Det samme gjelder transport av varer og materialer. Det er derfor ikke holdbart at barmarkskjøring krever tillatelse fra FM. Det foreslås at bestemmelsene også omfatter rett til barmarkskjøring i næringssammenheng for reindriftsutøvere. Subsidiært fo-

reslås det at i forskriftens § 4 åpnes for en generell dispensasjonsadgang for reindriften i form av fri motorferdsel på barmark i næringsøyemed på samme vilkår som i dag.

Mellom Sverige og Norge er det satt opp et grensegjerde som ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. Reindriftsforvaltningen er pålagt inspeksjons- og vedlikeholdsplikt for gjerdet. Det bes derfor om at det tas inn en bestemmelse om at et vern ikke vil være til hinder for bruk av snøskuter og barmarkskjøretøy i forbindelse med inspeksjon og vedlikehold av grensegjerdet.

Norges vassdrags- og energidirektorat viser til at det er en kraftledning i området og at det er viktig at vernebestemmelsene utformes slik at reinvestering, drift, inspeksjon og vedlikehold av eksisterende anlegg ikke hindres.

Trondhjems Turistforening (TT) har behov for bruk av snøskuter i forbindelse med merking av ruter og kontroll av disse.

WWF Midt-Norge mener det er viktig å ha god kontroll med bruk av snøskuter i området. Det påpekes at motorisert ferdsel i forbindelse med jakt må skje langs eksisterende veier og spor, og at barmarkskjøring og motorisert transport i forbindelse med oppsetting av nye bygninger må vurderes strengt. De mener motorisert ferdsel må håndteres strengere i sone A og i villmarkssonen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) bemerker at et område nord for Langen omkring Litllangen er tatt ut av verneplanen etter lokal høring. Det vises videre til at den gamle seter-/flyttveien fra Riosen ikke er registrert å ha status som veg etter LMDs vegnormaler. Den klassifiseres som en gammel, enkel kjerreveg, dvs. kjørespor. Det er derfor viktig at denne traseen ikke oppgraderes til veg. Etter den foreslåtte verneforskriften er det tillatt med motorferdsel på traktorveier og langs kjørespor for jord- og skogbruksformål.

FM bemerker at bare ca. 150 meter av veien ned til vaet over Storhåen ligger innenfor det foreslåtte verneområdet. FM finner derfor ikke grunn til å endre dagens bruk av veien. Etter lokal høring foreslår FM derfor et nytt punkt i forskriften om at vernet ikke vil være til hinder for *”Bruk av veien ned til va over Storhåen for grunneiere og rettighetshavere til veien.”*

Reglene for motorferdsel i utmark gjelder uavhengig av alderen til de som har et transportbehov. Eldre personer har ikke andre rettigheter enn yngre. FM viser imidlertid til at det gjennom den foreslåtte forskriften åpnes for bruk av snøskuter for frakt av funksjonshemmede til egen hytte, bu eller seter.

FM viser videre til at all motorferdsel i utgangspunktet skal skje i henhold til lov om motorferdsel i utmark, også innenfor et verneområde. Uavhengig av verneforslaget vil motorferdselloven begrense mulighetene for motorferdsel i forbindelse med jakt, fiske, turisme/reiseliv og privat ærend.

Det åpnes imidlertid for uttransport av felt elg og hjort med lett beltegående terrengkjøretøy som ikke setter varige spor i terrenget, og med traktor på traktorveier og kjørespor. Etter lokal høring har flere uttrykt ønske om å bruke ATV i denne forbindelse. FM foreslår å åpne for dette.

Det åpnes for bruk av snøskuter i forbindelse med vedhogst. For transport av ved foreslås kun bruk av snøskuter eller annet lett beltegående kjøretøy tillatt. Med disse ram-

mene bør det også være mulig å utnytte skogressursene omkring Møsjøen og nord for Langen til vedproduksjon.

I henhold til lov om motorferdsel i utmark er det også åpnet for bruk av motorbåt på Rien og Hyllingen i Røros kommune. Både Tydal og Røros kommune har fattet vedtak om at det ikke er tillatt å bruke motorbåt på Viglsjøen. Det er derfor ikke aktuelt å åpne for bruk av motorbåt der.

Etter den foreslåtte verneforskriften kan det gis tillatelse til motorferdsel i forbindelse med husdyrhold, herunder bruk av helikopter. Dette gjelder også i forbindelse med sanking av bufe på beite. Frakt av letemannskap og utstyr til det sentrale beiteområdet vil være tillatt, såfremt det er nødvendig. Motorferdsel i forbindelse med selve sankingen er imidlertid ikke tillatt. FM er innstilt på at det kan gis flerårige tillatelser for faste og årvisse opplegg.

Etter innspill fra Røros kommune foreslår FM å justere siste setning i bestemmelsen om utfrakting av sykt/skadd/nødslaktet bufe og tamrein slik: "Det skal gis melding til oppsynet om slik kjøring." Dette innebærer at det kan gis melding også etter at kjøringen har funnet sted. Melding skal gis for at en skal ha oversikt over motorferdselen i området, særlig barmarkskjøring i utmark.

FM mener også at bruken av ATV for å lete opp nyfødte kalver og for å frakte dem ut av området skal kunne videreføres. Det vises til at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med husdyrhold.

Det kan gis tillatelse til transport av materialer, utstyr og varer til hytter, buer og setrer inkludert transport av vedlikeholdsmaterialer til naust. Motorferdsel i forbindelse med vedlikehold av eksisterende anlegg må omsøkes. FM presiserer at motorferdsel til slikt vedlikeholdsarbeid fortrinnsvis bør løses ved bruk av snøskuter. Bruk av ATV kan tillates der det ansees påkrevd dersom det ikke medfører økning i kjøreskader i terrenget over tid. Det er også en åpning for å gi tillatelse til transport knyttet til byggetiltak og anlegg av sanketrøer. FM mener dette bør gi tilstrekkelig handlingsrom for bruk av helikopter i forbindelse med landbruksnæring. FM peker imidlertid på at muligheter for start/landing med helikopter knyttet til nye næringer, for eksempel turisme/reiseliv, vil være små og sterkt begrenset også gjennom motorferdselloven.

FM viser ellers til at veier i utmark som ikke er opparbeidet for kjøring med bil regnes som utmark etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Det er ingen ordinære bilveier innenfor området. Uavhengig av verneforslaget, er det således ikke tillatt å kjøre med bil langs disse veiene. Gjennom de foreslåtte bestemmelsene er det åpnet for en bruk av veiene i samsvar med gjeldende regelverk og dagens bruk.

Etter den foreslåtte forskriften kan det gis tillatelse til oppkjøring av skiløyper i henhold til godkjent forvaltningsplan.

Leiekjøring reguleres av kommunene etter motorferdselloven, også etter et vern.

FM kan ikke se at det er en nevneverdig forskjellsbehandling mellom reindriften og andre næringer i det foreslåtte verneområdet ut over gjeldende rammer i Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag. Nødvendig godstransport i jordbruks-, skogbruks-, og reindriftnæring er f.eks. tillatt både på barmark og på snødekt mark. Jakt, fangst, fiske og bærsanking samt drift og vedlikehold av utleiehytter regnes ikke som næring i den-

ne sammenheng. På grunn av fare for varige skader i terrenget er bruk av barmarkskjøretøy i forbindelse med skogsdrift og reindrift strammet noe inn i den foreslåtte verneforskriften. Ellers kan det gis tillatelse til transport av materialer, utstyr, og varer til hytter, buer og setre, men ikke persontransport.

FM er enig i at restriksjonsnivået for motorferdsel i den foreslåtte verneforskriften ikke viker nevneverdig fra det som gjelder etter lov om motorferdsel i utmark og vassdrag.

FM er enig i at det er uheldig med ei åpen snøskuterløype til Hyddsjøen. Problemstillinger knyttet til denne vil bli tatt opp med Länsstyrelsen i Jämtlands län dersom området blir vernet.

FM vurderer ikke bruk av snøskuter til vedlikehold av gjerder og anlegg i reindrifta eller start/landing med helikopter i forbindelse med utøvelse av reindrift å være noe problem i forhold til formålet med vernet. Det samme gjelder grensegjerdet mot Sverige. Et vern vil derfor ikke være til hinder for slike aktiviteter etter FMs forslag til bestemmelser.

FM viser til innspill fra Riast/Hylling reinbeitedistrikt og Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark og presiserer at det kan være behov for å regulere bruk av barmarkskjøretøy i utmark av hensyn til verneverdiene og etter verneforskriften må slik aktivitet derfor omsøkes.

TTs behov for bruk av snøskuter til merking og kontroll av ruter er hjemlet i forskriften.

FM viser til WWFs innspill og påpeker at en gjennom egne bestemmelser om motorferdsel i forskriften vil ha større kontroll over slik aktivitet enn om motorferdselloven skulle gjelde fullt ut. Tillatt motorferdsel i forbindelse med jakt er begrenset til uttransport av felt elg og hjort. Denne typen aktivitet er av et så lite omfang innenfor det foreslåtte verneområdet, at en ikke finner grunn til å begrense det ytterligere. FM viser videre til at barmarkskjøring utenom eksisterende veier og kjørespor er regulert på en slik måte at farene for varige kjøreskader er små. Dersom kjøreskadene øker med tiden må rammene for slik transport evt. tas opp til ny vurdering. Gjennom den foreslåtte verneforskriften reguleres motorferdsel i forbindelse med skogbruk vesentlig strengere i sone A enn i sone B. Sone A omfatter bl.a. hele villmarkssonen. Siden de fleste bygningene i området og alle veier, unntatt en, ligger i sone B, vil motorferdsel i sone A være svært begrenset. Eventuell motorferdsel i sone A kan hovedsakelig knyttes til reindriftras aktiviteter.

Forsvarsbygg ber om at det åpnes for at Forsvaret etter søknad kan gis tillatelse til å lande med luftfartøy i området i forbindelse med øvelser.

Norges Naturvernforbund stiller spørsmål om ikke verneforslaget åpner for en relativt liberal forvaltning og bruk, særlig med hensyn på motorisert ferdsel i utmark. De understreker at det er behov for en restriktiv holdning til motorferdsel generelt og barmarkskjøring spesielt, også i forhold til reindrifta. Forbundet støtter ikke DN's forslag om å åpne for oppkjøring av skiløyper.

Statens landbruksforvaltning (SLF) viser til at det er søknadsplikt for motorferdsel i forbindelse med husdyrhold. I følge høringsdokumentet gjelder dette kun motorferdsel utenfor traktorveg og kjørespor. Det foreslås at bestemmelsen presiseres slik at den

lyder "Kjøring utenfor traktorveg og kjørespor i forbindelse med husdyrhold." SLF mener dette må framgå direkte av verneforskriften. SLF foreslår at et vern ikke skal være til hinder for "Motorferdsel på traktorveier og langs kjørespor for jord- og skogbruksformål, herunder bl.a. tiltak nevnt under § 1.2 bokstavene c, d, e og f".

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamslag mener det må være tilstrekkelig at barmarkskjøring reguleres gjennom reindriftslovens regler.

DN viser til FMs vurderinger og anbefalinger. DN vil peke på at det særlig innenfor veneområder er et mål å redusere motorferdselen. Derfor anbefaler en at bestemmelsene presiseres slik at det framgår direkte av forskriften hvem som er rettighetshavere til veien ned til va over Storhåen.

DN er ikke enig i at en skal åpne for bruk av ATV i verneområdene.

DN viser til § 23 andre ledd i reindriftsloven etter de siste justeringene gjort av Stortinget 15.6.2007 med ikrafttredelse 1.7.2007 hvor det spesifikt knyttet til reindrifts behov for motorferdsel i verneområdene presiseres at "*Bruk av terrenggående kjøretøy på bar mark skal begrense mest mulig og skal så langt mulig foregå i faste løyper. Motorisert ferdsl eller flyging inn i område fredet i medhold av lov 19. juni 1970 nr. 63 om naturvern skal foregå i samsvar med fastsatte forskrifter om vern. Nærmere regler om slik ferdsl i fredet område kan fastsettes ved forskrift av vedkommende forvaltningsmyndighet i samråd med distriktsstyret og områdestyret*".

Med hensyn på verneverdiene mener DN det kan være behov for å regulere eventuell uheldig/negativ utvikling av motorferdsel i området. De foreslåtte bestemmelsene i forhold til motorferdsel er derfor i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder, hvilket innebærer at bl.a. barmarkskjøring i reindriften må omsøkes. Som tidligere nevnt ønsker DN at forvaltningen skal være så smidig som mulig. DN mener derfor det bør gis flerårige tillatelser, evt. i tråd med gjeldende distriktsplan.

DN viser videre til den foreslåtte bestemmelsen om at et vern ikke vil være til hinder for start/landing med helikopter i forbindelse med reindriften. DN er av den oppfatning at dette må omsøkes i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder. Med bakgrunn i sakens historie foreslås det sekundært at aktiviteten knyttes til reindriften distriktsplan.

DN støtter FMs forslag om bruk av snøskuter i forbindelse med inspeksjon og vedlikehold av grensegjerdet mellom Norge og Sverige. Men av hensyn til verneverdiene mener en at bruk av barmarkskjøretøy må foregå i mer kontrollerte former. Videre vises det til orienteringsmøtet med kommunene, FM og referansegruppene den 18.06.07 der det kom fram at det ikke bare er Reindriftsforvaltningen som er ansvarlig for kontroll og vedlikehold av grensegjerdet. Det er bl.a. inngått en vedlikeholdsavtale med Trondheim Energi. På bakgrunn av dette foreslår DN en presisering av de aktuelle bestemmelsene slik at evt. barmarkskjøring må omsøkes.

DN vil understreke at det skal være minst mulig motorferdsel i landskapsvernområder, og at all motorferdsel i utgangspunktet er forbudt. Det er imidlertid ikke restriksjoner i forhold til lavflyving i det foreslåtte verneområdet. DN mener likevel at start og landing med helikopter i forbindelse med militære øvelser primært må kunne legges til andre områder

enn de foreslåtte verneområdene. Etter verneforskriften kan det gis tillatelse til øvelseskjøring til bl.a. redningstjeneste.

DN støtter FMs vurderinger og anbefalinger om at de skisporene som tradisjonelt har blitt kjørt opp i området i hovedsak også kan kjøres opp i et framtidig verneområde. DN presiserer at skiløypene som det er tradisjon for å kjøre opp skal beskrives og tegnes inn på kart i en forvaltningsplan. Det skal også presiseres om det er aktuelt å bruke snøskuter eller løypemaskin, og hvilke traseer det gjelder.

DN viser til innspill fra SLF og understreker at forvaltningsmyndigheten etter forskriften kan gi tillatelse til motorferdsel i forbindelse med husdyrhold, også utenfor traktorveg og kjørespor.

Det vises til innspillet fra SLF om at FMs forslag til bestemmelse om motorferdsel på traktorveier og langs kjørespor for jord- og skogbruksformål. DN mener det er unødvendig å vise til eksempel på tiltak med henvisning til forskriftens bestemmelser om inngrep i forskriftens kap. 1.2.

DN presiserer at nødvendig motorferdsel i forbindelse med skogbruksformål vil være tillatt gjennom bestemmelsen om at et vern ikke vil være til hinder for motorferdsel i forbindelse med skogsdrift og vedhogst i samsvar med forvaltningsplan. Det må presiseres i forvaltningsplanen at slik aktivitet er tillatt på traktorveier og langs kjørespor.

DN har i tråd med standard forskriftsmal for landskapsvernområder tatt inn en bestemmelse som åpner for *”motorferdsel i forbindelse med akutt utfall på kraftlinjer og kraftanlegg. Det skal i ettertid sendes melding til forvaltningsmyndigheten.”*

Bestemmelsen om at det kan gis tillatelse til motorferdsel i forbindelse med drift, vedlikehold og oppgradering/fornyelse av eksisterende kraftanlegg er endret i tråd med standard forskriftsmal. DN presiserer at snødybdemålinger defineres som en del av driften av kraftlinjene.

DN viser til verneforskriftens bestemmelser om at det kan gis tillatelse til transport av varer og utstyr til hytter, buer, setrer og lignende, samt transport av materialer til vedlikehold og byggearbeid på bygninger, klopper og lignende. Det presiseres at det etter disse bestemmelsene også kan gis tillatelse til slik transport i forbindelse med lokalt reiseliv.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.2.16 Andre forhold

Enkeltpersoner melder at vernet ikke må hindre utvikling av hjortefarmen som ligger like utenfor det foreslåtte verneområdet.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) bemerker at et vern ikke vil være til hinder for videreutvikling av hjortefarmen så lenge tiltak ikke går inn i området eller virker direkte negativt på verdier innenfor det foreslåtte verneområdet.

DN støtter FMs vurderinger.

MD slutter seg til FMs og DNs merknad og forslag.

7.3 Viglåa, Litlrien, Tjerråøyan og Djuptjønnanaturreservater

7.3.1 Inngrep og kulturminner

Det vises til verneforskriftenes § 3 punkt 3 og naturvernlovens § 8. I forslaget fra Fylkesmannen lå det inne at "kulturminner skal vernes mot skade og ødelegging."

DN foreslår å ta ut denne setningen fordi en ikke har hjemmel til å verne kulturminner i naturreservater etter naturvernloven.

MD slutter seg til DNs merknad og forslag. MD vil understreke at kulturminner forutsettes ivaretatt gjennom kulturminneloven og at skjøtsel i reservatet må skje på en slik måte at kulturminner ikke skades. MD forutsetter et godt samarbeid med kulturminnemyndighetene i slike saker.

7.3.2 Beiting

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag mener det bør føyes til verneforskriftenes bestemmelse om beiting at den ikke gjelder reindrift.

DN viser til de foreslåtte verneforskriftenes bestemmelser § 4 om beiting som sier at DN ved forskrift kan regulere beiting som kan skade eller ødelegge naturmiljøet. DN mener at dersom bestemmelsen skal være med så bør den også omfatte reindrift. Det gjøres imidlertid oppmerksom på at denne bestemmelsen i praksis ennå ikke har kommet til anvendelse.

MD viser til at hele området er preget av beiting gjennom lang tids bruk både gjennom reindrift og annet husdyrhold. MD finner derfor ingen grunn til å opprettholde forslaget om regulering av beiting gjennom egen forskrift. Det vises også til at slik hjemmel heller ikke gjelder for landskapsvernområdet.

7.3.3 Dyrelivet

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag mener at følgende bør føyes til verneforskriftenes bestemmelser om jakt og fiske: "eller reindriftingsregler."

DN vil peke på at reindriftingsretten er et meget omfattende begrep og favner videre enn det som er tema for verneforskriften, bl.a. privatrettslige forhold. Det er lite hensiktsmessig å ta opp slike forhold i en verneforskrift. Det kan videre være uenighet om hva som menes med begrepet, og det gjør det lite presist. DN anbefaler derfor ikke å ta inn ordlyden "etter reindriftingsregler". Subsidiært anbefaler direktoratet at formuleringen "reindriftingsloven" benyttes i stedet, selv om dette er unødvendig.

MD viser til DNs merknad og forslag og til sin merknad under pkt. 6.1.

7.3.4 Ferdsel

NTNU Vitenskapsmuseet mener vernebestemmelsene for de foreslåtte naturreservatene må utformes slik at store ornitologiske kvaliteter sikres best mulig. Ferdelsrestriksjoner i hekketiden bør vurderes. Småviltjakt bør i prinsippet ikke tillates i områdene. Dette gjelder også i områder der målet er å ta vare på det botaniske mangfoldet f. eks. i bjørkeskogen. Det vises til at både rype og hare beiter på vegetasjonen og er viktige elementer i økosystemene. Videre påpekes det at det finnes alt for få områder som er vernet mot småviltjakt og at behovet for referanseområder er stort.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at dagens ferdsel i den mest sårbare hekketiden må betraktes som beskjeden i de tre foreslåtte våtmarksreservatene. FM mener derfor det vil være et for strengt tiltak å innføre ferdselsforbud i disse områdene.

Av hensyn til både verneinteresser og grunneierinteresser er det foreslått ulike ordninger i forhold til småviltjakt i de fire naturreservatene.

På grunn av grunneierinteressene er småviltjakt foreslått tillatt i Djuptjønna naturreservat, unntatt jakt på ender og vadere.

Småviltjakt er forbudt i Litlrien og Tjerråøyen naturreservater. Bestemmelsene skal således ivareta de spesielle kvalitetene med bl.a. våtmarksfugl i områdene. Det er ikke nevneverdige interesser knyttet til småviltjakt i disse områdene i dag. Forbud mot småviltjakt oppfattes derfor ikke å være til vesentlig ulempe for grunneierne i Litlrien og Tjerråøyen naturreservater. Fylkesmannen bemerker også at dette vil være enklere med hensyn på forvaltningen og oppsynet i området.

Det er ikke begrensninger i forhold til jakt i Viglåa naturreservat. I Viglåa naturreservat er hovedformålet med vernet skog. Standard forskriftsmal for skogsreservater er derfor lagt til grunn i dette området, hvilket innebærer at all jakt er tillatt etter viltlovens bestemmelser.

FM anbefaler ikke endringer i forhold til reglene for jakt i de foreslåtte naturreservatene.

Norges Skogeierforbund krever at det åpnes for bruk av de foreslåtte reservatene i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet i henhold til forvaltningsplan.

DN viser til FM's vurderinger og tilrådninger. I forhold til verneformålet kan ikke DN se at det er nødvendig å forby jakt på hare og rype i Litlrien og Tjerråøyen naturreservater.

I tråd med standard forskriftsmal for naturreservater tas det inn at bruk av naturreservatet til teltleirer, idrettsarrangementer eller andre større arrangementer er i utgangspunktet forbudt. Forvaltningsmyndigheten vil likevel kunne gi tillatelse til slik aktivitet etter søknad.

DN presiserer at et vern i utgangspunktet ikke vil være til hinder for bruk av verneområdene i miljøtilpasset reiselivsvirksomhet, så lenge naturverdiene ikke blir skadelidende eller med mindre det er snakk om etablering av for eksempel nye bygninger. Det vises til at bestemmelsene for de foreslåtte naturreservatene ikke vil være til hinder for organisert turvirksomhet til fots så lenge naturmiljøet ikke blir skadelidende. For øvrig kan forvaltningsmyndigheten gi tillatelse til annen organisert ferdsel enn den som er

nevnt over. Organisert miljøtilpasset reiselivsvirksomhet som ikke foregår til fots vil kunne behandles etter denne bestemmelsen.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag. Når det gjelder spørsmålet om jakt på hare og rype i Litlrien og Tjerråyan naturreservater legges DNs forslag til grunn.

7.3.5 Motorferdsel

Sør-Trøndelag og Hedmark Reinsamelag mener at reindriftens bruk av barmarkskjøretøy må tas inn i verneforskriftene for naturreservatene.

DN viser til at de foreslåtte forskriftene åpner for at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse nødvendig motorferdsel i forbindelse med reindrift.

DN anbefaler videre at det generelle motorferdselsforbudet presiseres til også å gjelde start og landing med luftfartøy.

MD vil her bemerke at det etter søknad er gitt åpning for barmarkskjøring i forbindelse med reindrift innenfor landskapsvernområdet. MD finner det naturlig at denne adgangen også må gjelde for naturreservatene. Under § 5 i forskriftene for de fire naturreservatene er følgende tatt inn: *Bruk av motorkjøretøy på barmark i forbindelse med reindrift. Det kan gis flerårige tillatelser. Det er et vilkår at tillatelsen koordineres med, og tas inn i distriktsplan i henhold til reindriftsloven, slik at næringen kan utøves på tilfredsstillende måte.* MD vil understreke at man må vise spesiell varsomhet med bruk av barmarkskjøretøy innenfor delområder med fuktmark og myrlendt terreng. Det må understrekes at vernebestemmelsene og formålet med vernet i like stor grad gjelder for reindriften som for andre interesser innenfor verneområdene.

7.4 Viglåa naturreservat

7.4.1 Avgrensning

NTNU Vitenskapsmuseet mener at østlige deler av selve Hyllingen bør inkluderes i naturreservatet slik at de store ornitologiske kvalitetene i området sikres best mulig.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) har ikke opplysninger om at området øst i Hyllingen har store ornitologiske interesser. FM kan derfor ikke anbefale å utvide naturreservatet.

DN viser til at det ikke har vært diskutert å inkludere området øst i Hyllingen tidligere i verneplanarbeidet. En kan ikke se at det er aktuelt å ta inn disse områdene på nåværende tidspunkt.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.4.2 Motorferdsel

DN mener at en skal ha mulighet til å regulere eventuell uheldig utvikling i forhold til verneverdiene. DN ønsker i tråd med standard forskriftsmal at eventuell start/landing med luftfartøy i forbindelse med reindrift må omsøkes.

MD slutter seg til DNs merknad og forslag.

7.5 Hogst av ved

Riast/Hylling reinbeitedistrikt ønsker ikke å måtte søke om vedhogst i Viglåa naturreservat til reindriftenes hytter ved Vigelsjøen, Hyddsjøen og Røsjøen.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at reindriften kan ta bjørk til ved på Røros Nordre allmenning til bruk på reindriftenes hytter ved Vigelsjøen, Hyddsjøen og Røsjøen. Innenfor allmenningen er det kun langs øvre deler av Viglåa, innenfor det foreslåtte Viglåa naturreservat, at det er bjørkeskog av noe omfang. Siden den totale mengden vedskog der er beskjeden og det er høyereliggende skog med relativt lav produktivitet mener FM det er viktig å kunne kontrollere at uttaket der over tid ikke er større enn at det kan opprettholdes et kontinuerlig skogdekke. FM opprettholder derfor forslaget om at uttak av ved må omsøkes i sone A. FM er likevel innstilt på at det kan gis flerårige tillatelser med rammer for hvordan uttaket av ved skal skje og i hvilket omfang. Det vil legges til grunn at uttaket over tid må være vesentlig mindre enn produksjonen.

DN støtter FMs vurdering og anbefaling.

MD slutter seg til FMs og DNs merknader og forslag.

7.6 Litlrien naturreservat

7.6.1 Motorferdsel

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) har registrert at det finnes naust i Litlrien naturreservat. Etter lokal høring foreslår FM derfor et tillegg i verneforskriften for naturreservatet om at vernet ikke vil være til hinder for *"Bruk av motor på båt for kjøring til/fra naustet i Litlrien."*

DN støtter FMs anbefaling.

MD slutter seg til FMs og DNs merknad og forslag.

7.7 Tjerråøyan naturreservat

7.7.1 Motorferdsel

En enkeltperson har behov for å bruke motorbåt på en liten strekning for å komme til/fra båthuset. Dette gjelder både sørover i sundet mot Øversjøholmen og nordøstover, nord for holmen. Det samme gjelder de tre andre båthusene i området.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) foreslår endring som åpner for "båt for kjøring til/fra naustene i naturreservatet nord for Åbborholet og like ved naturreservatet vest for Øversjøholmen."

DN presiserer at dette gjelder på Rien, et farbart vassdrag over 2 km², slik at bestemmelsene er i henhold til motorferdselloven.

Det går en traktorveg gjennom Tjerråøyan naturreservat. Veggen går inn i landskapsvernområdet i begge retninger. Bestemmelsen om at forvaltningsmyndigheten kan gi tillatelse til bruk av beltekjøretøy på vinterføre for transport av materialer, varer og utstyr til hyttene øst for naturreservatet er derfor endret i tråd med bestemmelsene for landskapsvernområdet. Det er tatt inn i bestemmelsen at det også kan gis tillatelse til slik transport på den eksisterende traktorvegen eller med luftfartøy.

MD slutter seg til FM's og DN's merknader og forslag.

7.8 Djuptjønnan naturreservat

7.8.1 Dyrelivet

Norsk Ornitologisk Forening avd. Sør-Trøndelag mener all småviltjakt i naturreservatet bør forbys. Det vises til at jakt i området vil medføre unødig forstyrrelse.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (FM) viser til at det er et relativt stort naturreservat med flere vann og indre tjern og våtmarker/myrer som er et interessant hekkeområde for ender og vadere. En stor del av området er også godt rypeterreng og en mener det blir et unødig stort tap for grunneieren dersom småviltjakt forbys. Forbud mot småviltjakt utover jakt på ender og vadere kan redusere inntektsmulighetene for småviltjakt betydelig. Området er først og fremst hekkeområde for artene knyttet til våtmark. Rypejakta som er den mest aktuelle jakta i området starter ikke før 10. september. Da har de fleste vaderne forlatt området, og ender og lomer har relativt store unger. De vil derfor være relativt robuste mot den forstyrrelse som rypejakta måtte medføre.

DN viser til FM's vurdering. En skal ha mulighet til å regulere eventuell uheldig utvikling i forhold til verneverdiene. DN ønsker i tråd med standard forskriftsmal at eventuell start/landing med luftfartøy i forbindelse med reindrifft må omsøkes.

MD slutter seg til FM's og DN's merknader og forslag.

Miljøverndepartementet

tilrår

Forskrifter om verneplan for Skardsfjella og Hyllingsdalen fastsettes i samsvar med vedlagte forslag (vedlegg 1-5)